

SUVEPÄEVALISED

Valdur Vahi foto

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE

Võistlevad maailma noored muusikud

Nädala algul avati Moskvas Kremli Kongresside Palees III rahvusvaheline P. Tšaikovski nimeline konkurss. Muusikasuuründmus mitte ainult Moskvas, vaid Nõukogudemaale, vaid kogu maailmale.

Kuigi selle võistluse traditsioon on aastatelt alles üsna värske, on ta võitnud suure poolehoidu. Kõige ilmekamalt tunnistab seda osavõtjate arvu kasv ja geograafiliste piiride laienemine: 1958. aastal 61 muusikut 21 maalt, 1962. aastal 131 võistlejat 31 maalt ja tänava 38 maa 240 esindajat. Esmakordselt on võistlejaid Itaaliast, Sveisist, Uruguast, Jugoslaaviast, Uus-Meremaalt, Liibanonist. Suurenenud on muusikaliste erialade arv (tänavu esinevad esmakordselt ka lauljad) ja osavõtjate hulk erialade kaupa. Nõukogude Liitu esindavad viuldajad O. Krösa, O. Kagan, V. Treťjakov, Z. Vinnikov ja R. Agaronjan. Kellest rahvusvahelistest konkurssidest on varem osa võtnud Oleg Krösa ja Oleg Kagan. Võites esikohad vastavalt Itaalias Paganini-nim. võistlusel ning Helsingis Sibelius-nim. konkursil; tšellistid T. Gabaravili, G. Georgijan, M. Tšaikovskaja, E. Testelets ja M. Maiski, viimane neist on E. Fišmani õpilane Leningradist, ülejäänud M. Rostropoviči õpilased; pianistid N. Petrov, A. Slobodjanik, G. Sokolov, V. Jeresko, G. Sirota. 14 Nõukogude Liidu vokalisti hulgas on ka meie vabariigi esindajana H. Krumm.

Erilise kaalu annab võistlusele väga tugev rahvusvaheline žürii.

Täna on möödunud juba mitu päeva konkurssi sissejuhatanud akordidest: ühisest tavakohasest lilledepanekust P. Tšaikovski mälestussamba jalamisele ja pidulikust avaõhtust. Kongresside Palee suures saalis, kus pikema tervitussõnavõttega pöördus kokkutulnute poole NSV Liidu kultuuriminister J. Furtseva, L. Kogan luges ette konkursi organiseerimiskomitee esimehe, haigestunud D. Sostakoviči kirja, aplodeeriti soojalt žüriiliikmeile ja kuulati kontserti P. Tšaikovski teostest. Nüüd on alanud pinged tööpäevad. Tšellistid ja viuldajad on «tules» 31. maist kuni 17. juunini,

pianistid 10.–28. juunini, lauljad 11.–26. juunini; 29. juunil on aga värske laureaatide kontsert. Mida see toob, kes on selle aasta suured leiud eelneud võistluste Van Cliburni, John Ogdoni, Ioko Kubo, Natalia Sakhovskaja jt. kõrval — on muusikahuvilised põneval ootel. Üks on aga praegugi kindel: sellel kuul on Moskva eriti rikas heast muusikast kõrgeklassilises esituses. Ja see on hea. Sest nagu ütles D. Sostakoviči:

«Muusika on üks elu imedest, mis inimest kunagi ei hülga. Ta jääb alati meiega meie võitluses uue elu eest, õnne eest.»

26. mail esines «Estonias» iseseisva kontserdiga Hendrik Krumm. Kontsert kujunes loominguliseks aruandeks kogu senisest tööst ja õppereisidest Itaaliasse. Täna asub laulja teele Moskvasse.

SIRP JA VASAR

23

EESTI NSV KULTUURIMINISTEERIUMI, KIRJANIKE LIIDU, KUNSTNIKE LIIDU JA HELILOOJATE LIIDU HÄALEKANDJA

REEDEL, 3. JUUNIL 1966. A.

XXVI aastakäik

Kiievi filmifestivali laureaadid

Kümme päeva vältas Kiievis üleiluline filmifestival. Mai viimasel päeval tegi festivali žürii teatavaks tänavused laureaadid.

Kaasajainimestest kunstilistest filmidest tunnustati parimaks Leedu filmistuudio teos «Keegi ei tahtnud surra». Teise auhinna sai Mosfilm «Esimene». Ajaloolis-revolutsioonilistest filmidest oli väljaspool võistlust «Lenin Poolas». Teise auhinna vääriliseks tunnustati kaks filmi: «Turkmenfilm» «Otsustav samm» ja «Uzbekfilm» «Ulugbeki täht».

Kunstiliste otsingute ja novaatorluse eest määras žürii eripreemia Kiievi Dovženko-nim. Filmistuudio teosele «Unustatud esivanemate varjud».

Parimateks lastefilmideks pidas žürii Gorki-nim. stuudio filmi «Morozko» ja

«Belarussfilm» toodet «Meistrite linn». Multiplikatsioonifilmidest tuli esikohale «Bonifatiusse koolivaheajaks». «Tallinnfilm» «Talent» ja moskvlaste «Litter!» jagasid teist auhinnalist kohta.

Festivalil vaadati läbi ka üle saja dokumentaal- ja populaarteadusliku filmi. Eriauhinna sai Mihhail Rommi «Tavaline fašism». Dokumentaalfilmidest said esimese auhinna kaks teost: Kiievi stuudio «Laevad ei sure» ja Dokumentaalfilmi Keskstuudio «Kaijuusa». Populaarteaduslikest filmidest said esimese auhinna «Elu piiril» (Kiiev) ja «Inimene ja aatom» (Moskva).

NSVL Ajakirjanike Liidu preemia parima dokumentaalfilmi eest sai «Aasta reportaaž» (Riia).

LOOMINGULINE KOHTUMINE

Maikun rohkete kultuurisündmuste hulgas jäi üldsusele nagu varjatute Balti parimate rahvatantsuansambli I loominguline kohtumine 29. mail «Estonias», mis andis ülevaate kolme vabariigi parimate tantsumeistrite loomingust. Läti oli esindatud ansambliga «Dancis» (Riia ülikoolist), «Vektors» (Polütehnilisest Instituudist) ja «Ritenitis» (Riia raiooni kultuurimajast), Leedu Vilniuse, Kaunase ja Plunge tantsijatega. Meie esindusse kuulusid teeneline ansambel «Sõprus», TRÜ teeneline rahvakunsti-ansambel ning isetegevuslikud tantsuansamblid «Kuljus» ja «Tuisuline».

Kuigi puudus žürii, kes oleks määranud kohtade järjestuse, tuleb üheks tugevamaks tunnustada «Dancis», kes pidi pealtvaatajate soovil kordama iisraeli tantsu «Haifa süit» ja uusloomingulist läti tantsu «Meil on täna pidupäev». Ka Helju Mikkeli «Otsapandjate» ja «Vanaisa polka» «Vektors» esituses võeti vastu marulise aplausiga.

Meie ansamblid rõõmustasid eelkõige stiilsete massitantsudega. Nii esitas «Kuljus» Salme ja Ott Valgemäe «Kalluri ja mere» ning «Kuusula stiidi» «Sõprus» kompositsiooni «Nõukogude võimu eest» ning Ilma Adamsoni «Koduvaivalu».

Kava oli vaheldusrikas ja mitmekesine. Läti, leedu ja eesti tantsudele

lisaks nägime meisterlikult tantsitud ungari, moldaavia, slovaki jt. tantsu.

Sellele kohtumiskontserdile langes veel üks tähtis sündmus meie tantsuelus — debüteeris vabariigi tantsujuhtedest moodustatud rahvatantsurühm. 30 noorema põlvkonna rahvatantsujuhti tantsisid kontserdi avapalana Heljo Taimeti «Läki tantsule». Vaatamata lühikesele ettevalmistusajale tuldi oma ülesandele meeldivalt toime.

Juba on määratud kindlaks ka järgmine loominguline kohtumine — see korraldatakse Riias 1967. a. oktoobrikuus ja on pühendatud Suure Sotsialistliku Oktoobrevolutsiooni 50. aastapäevale.

Heino Aassalu

Kirjanike Liidus

● Kirjanike Liidu parteiorganisatsiooni lahtine koosolek arutas möödunud reedel NLKP XXIII kongressi töötulemusi. Ettekandega esines kongressi delegaat, EKP Tallinna Linna-komitee esimene sekretär V. Väljas.

● Möödunud nädalal olid Eestis külas käigul bulgaaria proosakirjanikud Hristo Trajanov, Rangel Ignatov ja Slav Karaslavov. Bulgaarias antakse Oktoobrevolutsiooni 50. aastapäevaks välja ulatuslik reportaažiraamat Nõukogude Liidu kohta. Selle kirjutamise

KUNSTIÜLIPILASTE SUVI

Neil päevil asus grupp Eesti NSV Kunstiinstituudi üliõpilasi (keraamika, klaasi ja metallistöö erialalt) pikemale ringsõidule. Nende marsruut kulgeb Nõukogudest Pihkvasse, seal Vana-Irboskasse, Petserisse, siis mootorpurjekal mööda Peipsi saari ja rannikut. Kolm nädalat kestval matkal, mida juhendab õppejõud V. Leikin, tutvuvad üliõpilased vana-vene arhitektuuri ja kunstimälestistega, külastatakse paikade looduse ja elustiikuga, koguvad muljeid ja materjali järgneva tööks.

Maalijate ja graafikute suvebaas moodub tänava Rõuges (õppejõud L. Mikko, I. Kimm, A. Hoidre ja R. Koik — baasi juhataja), kus leidub kohaliku elu ja maastiku tundmaõppimiseks küllalt ainet. Skulptorid ja kunstilise kostüümi ning tekstiili eriala üliõpilased peavad kolm nädalat Väinas, neid juhendavad L. Tolli ja A. Pihelga.

Suvebaasidele järgneb osal üliõpilastel hiljem ka tööstuspraktika.

Arhitektuuri eriala kogu II kursuse võtab osa komsomoli ehitustööst Saaremaal kohalike koolide, põllumajandus- ja teiste hoonete püstitamisel. III kursuse üliõpilased töötavad Moskva ja Leningradi ehitustel, IV kursuse arhitektid töödejuhatajatena vahariigi ehitusplatsidel. V kursuse praktiseerib projekteerimisbüroodes.

Jaan Kärnerile pühendatud kirjandusõhtu

30. mail toimus M. Gorki nimelise Tallinna Keskraamatukogu kodu-uurijate ringi korraldusel kirjandusõhtu Eesti NSV teenelise kirjaniku Jaan Kärneri 75. sünni-aastapäeva tähistamiseks. Ettekandega «Jaan Kärner ja Tallinn» esines filoloogikandidaat Maie Kalda. Esitati näiteid kirjaniku loomingust ja kuulati muusikalisi ettekankeid.

ESTICA

● Ajaleht «Cina» avaldas oma 29. mai numbris RAT «Vanemuise» peanäitejuhi Kaarel Irdi artikli «Sõpruse puul on tugevad juured», milles analüüsitakse eesti-läti teatrilaseid sidemeid sõjajärgsel perioodil ja valgustatakse «Vanemuise» osa läti näitekirjanduse tutvustamisel.

● Ajakirja «Karogs» mainumbris annab Džuljeta Plakidis ülevaate käesoleva aasta alguse eesti ilukirjanduse uudistest. Pikemalt peatub ta Einar Maasiku romaanil «Tuisu Taavi seitse päeva».

MEIE SAADIKUKANDIDAATE

Külvi-
aastad

Kuidagi kõhe oli koputada kabinetile. Varem ei olnud, aga nüüd... Varem oli see lihtsalt Andru soovhoosi direktori kabinet, aga nüüd ootasid sissekutsutud Nõukogudemaa parlamendiliikme kandidaadid. Ikkagi respekt.

Koputasin teist korda.

Kõrvalruumist väljus tütarlaps. «Teda ei ole, läks kirpe otsima.»

Neiu taipas, et oli võõrale omaimete keeles vastanud, näeratas süüdlaslikult ja pidas täiendava seletuse vajalikuks: «Juureviljapõldudel avastati lehekirp. Direktor läks vaatama, mida nende tõrjeks ette võtta... Palun, astuge kabinetis, oodake. Kui ta lubas, siis tuleb.»

Kabinet oli kaasaselt sisustatud. Kaks suurt aknarelli andis sellele veelgi hubasust. Üht seinat kistsid kolm punalippu: Pärnu rajooni parimale soovhoosile, Eesti NSV parimale soovhoosile, NSV Liidu parimale soovhoosile — kõik 1965. aasta töötulemuste eest.

Oli puhkepöev. Kontoriaknast viikatsid mööda sõiduvahet. Pärnu kevad meelitas esimesi peesitajaid Valgeranda. Jõekäärus võtsid paiga sisse pühapäevakalamehed. Linlased igatsesid looduse rüppe. Ka Andru soovhoosi direktor Vambola Viia on suur loodusesõber. Ometi ei meelitanud teda sel pühapäevahommikul soovhoosi vahetus läheduses asuv Valgeranna plaad ega kontoriaknast möödalooklev jõelint. Ta ruttas põldudele, kus soovhoosinimesed kündisid ja randaalust, istutasid kopataimi ja panid kartuleid külvavisi.

Direktor saabus. Vabandas, et las- kis oodata ja seletas lühidalt, kuhu tal selle päeva esimesed tunnid kadusid. Tegi seda haritud põllumehes professionaalsusega. Hea inimesetundjaga märkas ta kohe, et mõnigi erialane termin jäätis mu ükskõikseks ja ega ma oma linase võhiklikkust salanudki. Ta naeratas: «Räägime siis teist keelt.»

Vestlesime «maakeeles». Kõige meeldejäädav... Vestluskaaslane laskus viitaks mõttesse. Kuue aasta jooksul on olnud meeldejäädavat palju. Otsi nüüd välja just see, mille ette sobib sõna «kõige». Kas mitte 1960. aasta sügis? Või 1966. kevad?... Mõlemad olid meeldejäädavad.

...Soovhoosi direktor sõitis 1960. aasta tööaruandega Põllumajanduse Ministri juurde. Ametnik, kes aruande vastu võttis, sõnas nagu muuseas:

«Vabariigis on vaid kaks asjaajamises täpselt soovhoosi — kõige esirindlikum ja kõige mahajäänud.»

1960. aasta veebruarikuus päevil võitis Vambola Viia vastu Andru soovhoosi direktori ametikohta. Tegi seda raske sõiduga. Soovhoos töötas kahju- muga, töökäest tunti nappust, toodangu omahind oli kõrge, kari hilge, send surid... Aasta hiljem võidi nentida, et soovhoos... on asjaajamises täpne. See oli siis kõik, mida ta esimese aastaga suutis. Vähe, väga vähe, mille varjutas mitmekordne teadmatus, et majand on ikka veel mahajäänud va- barilgis.

«See jäi solvumistundest meelde. Ja meelde jäi ka tänavune kevad, mil soovhoosi toodi korraga kolm punalip- pu.»

Nende kahe diametraalselt vastu- pidiseid tundeid tekitanud meeldejää- va sündmuse vahele mahtus kogu meie edaspidine vestlus.

Tookord ministriumist kaasatoo- dud solvumistunde ei andnud direktori- le pikka aega rahu... Ta polnud ju nüüd enam Põlva rajooni Hanikase küla 6-klassilise haridusega karjapoiss, kelle valdused mahtusid isatalkukip- sate vahele. 1945. aastal sai ta edasi- õppimise võimaluse. Kolm aastat hil- jem oli tal taskus Väimela Põlluma- jandustehnikumi agronoomiaosakonna lõpetanu diplom koos kiituskirjaga. Tee ülikoolilinnu oli avatud ja 1953. aastal lõpetas ta Eesti Põllumajanduse Akadeemia agronoomia teaduskonna. Töötas seejärel Alatskivi Traktoriaa- ma jaoks agronoomina, hiljem peagroneerimise, pärast traktoriaama- de reorganiseerimist Kallaste ja Tartu rajooni peagroneerimise... Kõikjal tuli ta oma ülesannetega toime. Aga Andru oli pähkel... Kõige halvem, et inimestel puudus usk oma võimetesse. Aegade pikku juurdunud moonaka- vaim kippus maad võtma.

Mida enam direktor oma muremõt- teid mõlgutas, seda enam hakkas sati- ots hargnema. Inimestest tuleb alus- tada.

Lühikese ajaga komplekteeris ta kuu spetsialistide kaadri. Hakkas enam tuginema parteiorganisatsioonile, kelle liikmeks ta ka ise astus, pidas nõu kommunistlike noortega, ametiühingu- tegelastega. Oli tähelepanelik iga töö- taja suhtes, püüdis avastada inimestes meie aja võrdsed, et neid omalt poolt toetada. Ja võrdsed leidis.

...Tööpäev hakkas kiust lõppema, kui noor siokombaineri Mart Reilso- ni tähelepanek silm märkas, et välja- laadimistranspordööri ülemine völli na- gu viskaks.

«Stopp, Henn!»

Vambola Viia vestlemas noor- te valijatega.

Traktorist Henn Aruoja ei uskunud Mardi juttu:

«Mis seal kõverduda. Oiget vedu tal pole!»

Aga et oma silma peetakse kunin- gaks, ronis Henn üles transportööri- le. Mardil oli õigus — laagripuksis mus- tendas praokriips. Nüüd pidas Henn juba plaani, kes ehk saab püksi otse põllul uuega asendada või tuleb töö- koja fuurde sõita. Ta ei jõudnud aru lõpuni pida... Kinnitustööndi sala- pragu andis mehe raskuse all järele ja... transportööri lähes traktoristiga prantsatasid maha. Önn, et luud-kon- did terveks jäid! Transportööri seavas- tu sai tublisti kannatada: murdunud kronsteindid, kõverdunud toendid, pain- dunud veoketid...

Päev oli õhtus. Võis arvata, et Henn ja Mart lähevad koju, tõmbavad puh- tad riided selga ja ruttavad linna me- lelakutust otsima. Õnnetus on õnnetus. Kes saaks neile ette heita?

Aga etteheitja leidus: mehhanisa- tori enda südametunnistus... Keskuse osakonnas ootas sel ajal 25 ha maasi koristamist, peale selle veel onpõld. Üksainus öökülm ja paljude inimeste süvine vaev muutuks ei miskiks.

Nõu siindis sõnatult.

«Kõva ühe päeva töö...» arutas Henn poolkuuldavalt.

«Keskööks jõuaks ehk valmis,» ar- vas Mart.

Töökojas pandi ääsituli tuhisema. keevitusleek hakkas süvima, haamer alasil kõlises, treit, rihi, painutiti, puuriti, küüti... Ehkki noortele rut- tasid appi ka paar töökõja meest, ei taabunud remont nii libedasti kui ar- vati. Pealegi oli vaja kasutada juhust, et kõik põldid-mutrid üle katsuda. Ega iga päev töökotta tulda.

Vaimudetunni eel astus direktor töö- kojast läbi. Soovitas meestel puhkama heita, sest inimese pole ju masin.

Direktori käsk jäi seekord täitmata. Töölust peletas une, jonn andis jõudu.

Kui soovhoosirahvas päeva hakul põ- lule ruttas, pingutati töökoja juures siokombaini viimaseid mutreid. Kell 8, nagu iga hommikul, juhtis Mart Reil- son kombaini heedri Valgeranna tee ääres maismüüri. Traktori rooli hoidis Henn Aruoja...

Jah, niisuguseid lahtreid aruannetes ei ole, kuhu Mart Reilsoni ja Henn Aruoja tookordne tegu kanda. Aga peaks olema. Teist neist olenevad sa- geli koristatud hektarid, kogutud ton- nid. Neist paistab rikkus, mida ei mõd- deta rublaga. Aga tuleks mõista.

Ehk jälle autojuht Endel Ertel — kõikjale rattav, kõikjale jõuden. Just aasta viimasel päeval jõudis soovhoosi- kontoris kibe käsk, et kohe on vaja sõita Ukrainasse sealt tellitud heina- seemne järele... Aastavahetus, teada- gi — iga pool õled ja peod. Niisugusel korral ei ole autojuhid kärmes sõi- dukohustust endale võtma. Aga kom- munistlik noor Endel Ertel võitis uus- aasta vastu pikal teekonnal, majandi- huvides.

Direktori taskuplokki tekkisid üha uued nimed: Karjagradir Ungerson, seatalitaja Saarts, peamehhanik Juhan- soo, vasikatalitaja Enlon... Need olid uue töösuhetumise inimesed, neile tuli toetuda ja neid ei tohtinud unu- tada, kui jõuab kätte sügisene pree- miate jagamine.

Ja peal üks tähelepanek. Kevadel tulid Tõstamaa keskkoolist neli tütar- last soovhoosi tööle, aga sügisel pühki- sid Andru tolmule jälle jaladelt «Iga-» kurtid. Tüdrukutel polnud õiget ma- mehehinge ega ka pealehakkamist, et ise igavusest jagu saada. Asemele tu- lid uued noored — Moll Sittam Rõpina aialandustehnikumist, Aza ja Jüri Kul- bin EPA-st. Komsomolitöö ohjad sat- tusid uustulnukate kätte, igavuserat- sule hakati direktori toetusel piitsa- anda. Tõst, Andru asub Pärnu külje- all, aga kas mainimisel on suvel mah- ti linnalõbusid maitsmas küia! Talvel, jah, siis seisavad soovhoosi autod üna- sageli Pärnu teatri ukse ees. Aga su- vel peaks olema vastupidine... Nii tek- kis mõte Andru park välja ehitada.

Asi võeti suurelt ette. Ametiühing toetas rahaliselt, juhtkond materjali- dega. Ehitati nõgusad müügipaviljo- nid, et kooperatiivimeestel ei tarvitses iga peo puhul oma ajutisi nõutuid putkasid kokku klopsida... Haljasala riisuti puhtaks, teed-rajad korrastati. Estradilava, rippisid, varjumajakesed ja loendamatu hulk vastseid pinke said värvikute. Ja kui tööd lõpuks koomale jõudsid, ei puudunud pargis isegi eht- ne pürskkann, mille veepiserduses päi- kesse kiired vikerkaarikiududeks murdu- sid.

Sis saadeti kohalikkude ajalehte sõ- num: Tulge meie jaanikule!

Tuldi ümbruskaudsetest küladest, Pärnust ja kaugemaltki — silmaga ar- vata 1500 inimest. Kontserdi andis «Estonia» lavakunstnikud, tõrvatünn ja jaanilõuad-mängud olid kohalikele noortele. Üritus meeldis rahvale ja pidu korrali järgmisel õhtul.

Varem tundmatu Andru pargi popu- laarsus kasvas kiiresti. Andru vaba- õhulaval esinesid filharmoonia estra- ditrupp, Artur Rinne, Harri Vasar, Leelo Karp, tsirkuseartistid Kiievit, isetegevuslased Kõhla-Nõmme jt.

Säh sulle — iga! Nii palju kutseli- te kollektiivide esinemisi lihtsast maa- kohas üheainsa suvepoole jooksul! «Inimesele ei piisa üksnes töö- poesist, eriti noorele. Ta vajab ka halja muru, õitsva lille ja õõbikulaulu poesist,» arutas Vambola Viia. «Ehk- ki elame automienergia, kosmosesallu- tamise, kübernetika võidukäigu ajal, ei vähenda see sugugi vajadust loodu- se ilu järele.»

Vene kunsti dekaadi puhul andis an- sambl «Lenok» Andru pargis kontser- di, mille 2000-pealise vaatajakonna hulgas olid ka soovhoosi töötajad. Sel- lest elamusel oleksid nad kiirel külvil- ajal teinuti ilma jäänud.

Kui soovhoosis tehti ehitustegemise plaane, peeti jällegi esmajoones silmas tööinimesi: keskuse, Saangale ja Saari- le, kerkis mitu elumaja, vana viinava- rik rekonstrueeriti klubiks... Ja nüüd ei kurdeta Andrus enam töökäte puu- duse üle. Inimesi jätkub ja ka nende jaoks masinad, tööväga kergendajaid.

Juba teemestest isade päevil liiku- sid kunagised Andru mõisad kuuldus- ed, et mujal maailmas olevat raud- ruunad, millel mitte hobuse ramm ja ka Andrus tahetavat niisugust mu- retseda. Alles 1936. aasta suvel hakkas Andru mõisa põldudel esimene «Ford- son» norkama, mille piitsameheks sai

LEHTE HAINSALU. RUKIS LOOB PEAD. Kirjastus «Eesti Raamat». Tallinn, 1966. 88 lk.

«Kunstidöö tähtsus on tema ettekuju- tust aratavas jõus. Ja edast: «Kord oli kunstilmas niisugune voolus, et kunst peab reaalline, asjalik olema, nagu peeg- lipilt, mis loodust täpp-täpilt kujutab. See aeg on nüüd mööda, sest see nõud- mine põhjenes eksiarvamise peal. — — —) El, kunstnik peab rohkem võima, kui elu orjavalisil koepäda: ta peab oskama välja valida, mis tähtjas ja huvitav on, peab seda mõistma otstarbe kohaselt valgustada ja peale selle rõhku panna, mis tähtjas on, et meie tähele- panemine sellest mitte mööda ei saaks lihtseda, nagu see igapäevases elus sõi- nih. peab meid sundima asja peale tema seisukohast ja tema silmadega vaatlama, — peab selle kõige läbi meie ettekuju- tuse võimu suurendama, elavamaks te- gema.»

Need read on kirja pandud 1908. a. kusjuures selle tänapäevasele kõlava mõttekärgu väljendalaks on teoreetiku- na tundmatu Georg Eduard Luiga, kelle enda kirjanduslik praktika oli õpriski vastuotslik: õhelt poolt trükkis ta paar- kümend aastat epigoonlikke, sentimenta- liseid ja kirikumeeleldik värsse, tel- sel poolt allatas kriitiliste Sibert lugu- dega.

Nii või teistki, ka tänapäeval on kune- titeose maailma suveräänsus aktuaalseks probleemiks kerkinud. Ka Lehte Hainsalu pole oma uues lun- letuskogus «Rukis loob pead» eesmä-

Oskar Sillaste, kes kroonus aega tee- nides oli õppinud pisut autoasjandust.

«Kui ma «Fordsoni» juhupukki istu- sin ja rooli pihku haarasin, pidasid juuresolijad mind isegi vanast parun Pilar von Pilchaust tähtsamaks. Ise arvasin ma sedasama,» meenutas nüüd- ne remondimees Oskar Sillaste oma esimesi traktoristipäevi. 1939. aastal soetas mõis veoauto ja veel ühe «Ford- soni». Sellega piirduski mõisa masinate loetelu.

Aga praegu? Iga mees ei teagi sellele kohta. Täpse arvu saab direktorilt: 40 traktorit, 25 autot, kombainid ja loen- damatu hulk teisi masinad-mehha- nisme. Masinad on uued, nende juhid noored, kes ise täiendavad ja loovad uusi masinad. Üks agaramatest uuen- dajatest on peainsener-mehaanik Evald Juhanson, kes kannab vabariigi tee- nelise ratsionaliseerija austavat nime- tust.

Aga tootmine?

Mullust aastaaruannet läks direktor Vambola Viia juba kerge südamega ministri juurde. Aruande arvude keel kõneles järgmist: 1965. aastaga suurendas soovhoos (eelmise aastaga võrreldes) piima kogutoodangut 41, liha 67, teravilja 58, kartuli 43 ja sõd- dajuurvilja kogutoodangut 47 protsen- ti. Täidet ja ületati riigile iga liiki põllumajandussaaduste andmise plaan, realiseeriti sotsialistlikud kohustused looma- ja taimekasvatussaaduste toon- dangu suurendamiseks. Põllumaa igalt hektarilt saadi keskmiselt 29,3 tsent- nerit teravilja, 190 tsentnerit kartulit ja 765 tsentnerit sõdakaalikat «Ku- sikus». Vähenes tööjõukulu looma- ja taimekasvatussaaduste ühiku kohta, alanes piima, liha, teravilja ja kartuli omahind. Kasumit saadi 435 000 rubla.

Põllumajandustöötajate vabariikli- kul nõupidamisel lausis tunnustavat sõnad Andru soovhoosi selle majandus- aasta kohta Eesti NSV Ministrite Nõu- kogu esimehe esimehe asetäitja sm. Tõnurist. Ta ütles, et Andru soovhoos on heaks näiteks, kuidas lühikese aja jooksul võib tästa soovhoositoomise ta- set ja rentaablust.

Tunnustus soovhoosile oli tunnustus ka hea majandusmehe vaistuga direk- torile, mida rahvas omakorda väljen- das Vambola Viia esitamisega NSV Liidu (Ülemnõukogu Rahvaste Nõukogu saadikukandidaadiks Pärnu maavali- misringkonnas nr. 471.

Arnold Kivil

AUTASUSTAMISI

● Akadilise osavõtu eest vene kunsti dekaadist Eesti NSV- a- utasustas Eesti NSV Kultuuriministee- rium aukirjaga 490 külalisesinejat ning organisatsioonide ja asutuste töötajad, neist Leningradi Filhar- moonia sümfooniaorkestrist 108. M. Glinka nim. RA koorikapielist 66, M. Pjotritski nim. riiklikust vene rahvakoorigest 107 jt.

● Eesti NSV Ametiühingute Nõu- kogu Presiidiumi ja Eesti NSV Kul- turiministeeriumi kolleegiumi ot- susel autasustati kauaaegse ja vil- jaka töö eest rinnamärgiga «Eesti NSV kultuuritöö eesrindlane» Eesti NSV Ministrite Nõukogu Kutsehari- duse Peavalitsuse Noorsoo Kultuuri- palee massilise kultuuritöö osa- konna juhatajat Elvi Looeti, rah- vakollektiivi nimetust omava sega- koori «Noorus» dirigenti Augusti I. ühisi, rahvakollektiivi nimetust omava estraadiorkestri dirigenti Horre Zeigerit, rahvakollek- tiivi nimetust omava tsirkuse- akrobaatikakollektiivi «Säde» kuns- tilist juhti Enn Lood, akor- dionistide rahvakoorigest juhti Vanda Tammanit ja rahva- tantsuansambli «Sõprus» ballett- meistrit Ilma Adamsoni.

● Saavutuste eest noorte kom- munistlikul kasvatamisel ja kunsti- sel teenindamisel ning sooses 20. aastapäevaga autasustati Eesti NSV Ministrite Nõukogu Kutsehariduse Peavalit- suse Noorsoo Kultuuri- palee ELKNO Keskkomitee, EKP Tallinna Linnakomitee ja Tallinna Linna TSN Täitevkomitee ning Kut- sehariduse Peavalitsuse aukirjaga.

● Sooses Suure Sotsialistliku Ok- toobrirevolutsiooni 50. aastapäevale pühendatud kunstilise isetegevuse festivali raames toimunud Balti lii- duvabariikide parimate rahvatant- suansambli I loominguise kohtu- misega said eduka esinemise eest Eesti NSV Kultuuriministeeriumi aukirja järgmised rahvatantsuan- samblid: Läti NSV Riikliku Ülikooli teeneline rahva- tantsuansambel «Dancis», Riia rajooni kultuurima- ja isetegevuslik rahva- tantsuansambel «Ritenis», Riia Polütehnilise Instituudi isetegevuslik

rahtatantsuansambel «Vektors», Kaunase Ameti- ühingute Kultuuri- palee isetegevuslik rahvatant- suansambel «Suktnis», Vilniuse Ametiühingute Kultuuri- palee isetegevus- lik rahvatantsuansambel, Plunge rajooni kultuuri- maja isetegevuslik rah- vatantsuansambel, Eesti NSV Ministrite Nõukogu Kutsehariduse Peavali- tuse Noorsoo Kultuuri- palee teeneline rahvatant- suansambel «Sõprus», TR Ülikooli teeneline rahva- tantsuansambel, Tallinna Polütehnilise Instituudi isetegevuslik rahvatant- suansambel «Kuljus» ja Tallinna Vabatahtliku Tu- letõrje Ohingute isetegevus- lik rahvatantsuansambel «Tuisuline».

● Sooses kauaaegse tööga RAT «Vanemuise» ja kuuekümnenda sünnipäeva puhul autasustati teatri peadirektorit Udo Hunti Eesti NSV Kultuuriministeeriumi aukirjaga.

● Kauaaegse kohusetruu töö eest ning kuuekümnenda sünnipäeva pu- hul autasustati trükikoja «Kommu- nist» tsinkograafiatehnik juhatajat Heinrich Rästast Eesti NSV Mi- nistrite Nõukogu Riikliku Kirjastus- komitee aukirjaga.

giks seadnud maailmast pakkuda pee- gipilti, vaid eeskätt väljendada oma suhtumist ümbritsevasse ning osa võtta maailma kujundamisest. Ainult peali- kaudsed lehtemisel võiks jääda mulje, et siin on tegemist vaikeludega, et see võiks olla tagasihoidlik värstraamat lii- ledest, lindudest ja loomadest. «Rukis

Pealoomise
aegu

loob pead» on raamat-mõtisklus: see suhtes on iseloomulik nimiloometus, kus autor suure väljendusliku ökonoomlaga on ilmekalt avaldanud oma põlgimust.

Hommik on leeb ja tuulet. Aimagi kul midagi head. Loomlase, seisa ja kuulata: rukis loob pead! Seisan ja kuulatan sova: rukis loob pead... Kõli on see rõõmu ja vaeva — luua endale pead!

Nüüdis on see mõistustest, mille prob- leetiks autor end peab. Üheks L. Hainsalu juhtimõtteks näib olevat vaadata maailma avasilmil, mitte langetada lauge ka halva ja vära ees. Miss sessinates maailmas on nii visa ka- dama. Millegi vastu võitlemiseks on tarvis kõigepealt vastavõtt nähtusi tunda ja tunnustada. Ka metsa- ja alalilli vaadeldes, taevaaluse linde kuulates, tare, tanumaj ja loomi jäljades on poet- tessi mõte kandunud inimese juurde.

leitud võrdpilti, mis on kvi halva jaoks. Autor kuulatab võitlevat huma- nismi («Ole punase põlvkõljal»). kut- sub imetiema julgust ja eneseohverdust («ümikellukes»), juhib tähelepanu kol- lektiivile jõule («Purikad», «Stipelgud»), usub maailma peatumatusse arengusse («Tõru»), naeruvaaristab argust ja üle- määra ettevaatlikkust («Hüsal heina- kuu päeval»), ironiseerib kodumaatun- de kaotatud kosmopolitide üle («Päsu- ke ja tuvike»), valutab sõdant sotsiaalse ebavõrdsuse pärast («Vaevased kased»). Ka intintsemas plaanis jätab L. Hain- salu raamatu lüürlilne kangeline süm- paatse mulje: ta otsib inimesi, kelles mu- nasjutud poie veel surnud («Kassik»), tunneb rõõmu õitsejast («Moon»), kut- sub enesetõusele («Koeraga»), ihkab olla enesest parem («Alsakellad»).

Selline kujunditust lahtrehtud idee- dering loetelu võib luuletuskogu vaid osaliselt iseloomustada. Samu ideesid leiame ju ka teistel poeetidel. Kõige pa- remini iseloomustab värssete end ska- ise. Kuna enamik L. Hainsalu luuletusi on väga kompaktsed, üheda sõnastuse ja tervikliku kujundusüsteemiga, siis pole neid kuigi kerge ka tsiteerimiseks osadeks lõhkuda. Seepärast esitagem siin ühe iseloomuliku näite tervikuna. Olgu selleks «Kuuksik», mis peale oma mitmeplaansuse väljendab hästi nii L. Hainsalu kujutamiseviisi kui ka suhta- mist:

Tähe kuuksik on tume, alati tume-tüsi, alati vagus-põlgne, järelemõttlik ja juame.

Tumeda kuusiku kohal manitsev, tark ja tiidne: vahatust teha ei tohi, laheas, mis laheas, on ilgeas!

Uute luuleraamatute

veergudelt

VIIVI LUIK

„Taevaste tuul”

Alles see oli, kui Viivi Luik oma „Piltide pühaga” noorte autorite 1964. aasta kassetis debüteeris. 1965. a. kassett on veel ilmunud, aga V. Luik on jõudnud juba uue luulevihkuni, mis sisaldab noore poetessi 1964. ja 1965. a. valminud värsse, peamiselt luuletusi tembe-luuletusi ja loodusemõtisklusi.

MEELESPEA

ära-mind-unusta, meelespealill, pisike sinine kevadekild. Kes sind siis unustab? Kõigil me suvedel silmad su sined on täis.

Seal, kus lõpetab linn oma rutu, seal teede ja müüride ümber vaiksena seisab mu maa, vaiksena ootavad väljad.

Vaata, loiguvee nirvendus peegeldab enlas puuksi, pilvi, su mõttikku nagu!

Maa kevadeauravaks ringutab end, Rohuliblede naer kraavikaldail, kivivadade, pihlakaokade hää, — see on väljade laul, see on suvepevade ootus.

Seal, kus lõpetab linn oma rutu, hakkab saatma sind künnimaa vagude pihk üle vaiksena ootava maa.

ÕDLAUL

Tule, õõ, viibiv õõ, järe õõ, stigisõõ. Ära ütle, sa ööde lill, ära ütle, sa tulilill... Soo taga on külmav kuu, soo taga käis eile tuul.

Tartu kevadnäitus

Pühapäeval, 5. juunil kl. 12 avatakse Tartu Kunstimuseumis järjekordne Tartu kunstnike teoste näitus. Sellega avab Tartu Kunstimuseum ka oma juurdehituse, mis töö- ja ekspositsiooniruumi tunduvalt avardab ja ajakohastab. Näitusel domineerib traditsiooniliselt maal, millest on esitatud sadakond tööd. Sellele järgnevad skulptuur, graafika ja tarbekunst. Kokku näidatakse umbes 225 eksponeeritud. Näitus on avatud kuu aega.

Sisik! ta sammadel keksib vahel kaks päikeselajku — noorusemälestus eksib käima elatand paiku.

L. Hainsalu kujundisüsteemis on esikohal võrdpilt, mis mõnigi kord on üldistatud sümboli tasemele. Mitmed tema luuletused on võtnud endale lausa valmi ilme («Mesilased», «Pääsuke ja tuike», «Lammast», «Kass», «Sipelgad», «Ilusal heinakuu päeval»), kuigi autor pole ühtki oma luuletust valmiks nimetanud ja klassikalise valmi mõiste alla saabki neid vahet ainult paaril juhul viia. Üks omapärasemad ja dialektilisemaid L. Hainsalu valme on «Kassipoeg kressides».

Raamat algab kuue pikema värssteoga. Lisame siia ta valmid. Eepiliseks luuletajaks autorit sisik arvata ei saa. Raamatut avav lühipoem «Vanaema, mina ja kuu» kajastab revolutsioonilist võitlust. Et saa aga kuidagi öelda, nagu oleks autor huvitanud ennekõike ajaloolise konkreetsuse jälgimine; ta on end väljendanud lüürilises plaanis — kuu-motiivist väljakasvanud assotsiatsioonid on võimaldanud luua meeleolulise terviku.

Kaht luuletust on autor nimetanud ballaadiks, neist «Ballad esinduskulude» sellele žanrimäärangule õigupoolest ei vasta. Niisugune olusituatsioon motiveerib vajaks nähtavasti teravmeelsemat rakurssi, üllatavat püüti, nagu seda on korda läinud saavutada Mart Raul oma «Ballaadis sinirebasest».

Huvitavad refleksioonid tänapäeval on andnud Gogoli ja Tšehhovi teosed luuletustes «Tšehhoviگا küla» ja «Surnud hinged». Need on vahet kõige

“Porkovniku lese” tegelane Remark kõneleb endast kui sõnast, mis lihaks sai. Nüüd võib öelda seda ka Lese kohta. Ta on «Loomingu» veergudelt välja astunud ja alustanud oma iseseisvat teatrielu — algul Riias, siis Tallinnas, Tartus, Moskvast ja kuuldavasti jõuab lähemal ajal mujalegi. Nagu J. Smuuli loodud «lõngus» või «umbone pudel», nii on ka «Lesk» saanud lühikese ajaga laialt levinud üldmõisteks, märkides ära teatavat inimtüüpi kui ühiskondlikku nähtust.

Kuigi näidendi lavastavate teatrite hulk ja näidendi kunstiväärtus ei ole iga kord sugugi võrdelises proportsioonis, on antud juhul teatrite ja publiku huvi «Polkovniku lese» vastu igati põhjendatud ja mõistetav. On ju komöödia ning isearanis mõtteaterav, vaimukas, ja mis peasis — naljakas — komöödia meie teatrilaval ja kinokraanil küllaltki haruldane küllaline. Ja teiseks, palju sellest, mida me lavale näeme ja sealt kuuleme, on hästi tuttav elust, mistõttu peategelase kuju kutsutakse terve assotsiatsioonide ahelreaktsiooni. Kolmandaks, komöödia omapärane tinglik vorm pakub režissöörile-lavastajale keerukaid, kuid huvitavaid ülesandeid, annab rohkesti võimalusi fantaasiaks.

«Polkovniku lese» on mitut puhku kirjutatud juba enne tema lavaletulekut Tallinnas. Teose ideestikust ja probleemidest kirjutas üsna ammen-davalt H. Siimisker («Sirp ja Vasar», 11. veebr. s. a.). Seoses «Lese» lavastusega Riia Kunstiteatris avaldasin kahtlust, kas on üldse võimalik teose staatilisele ja intriigi puudumisele tõttu täisväärtuslikku teatritendust luua («Sirp ja Vasar», 17. det., 1965). Sellele kahtlusele vaidles vastu H. Luik, kes nägi «Polkovniku lese» konfliktit teist poolt vaatajaskonna suhtumises, selles, et «Nõukogude inimeste eetilise ideaaliga satuvad Polkovniku Lese tõekspidamised ägedasse konfliktis» («Rahva Hää», 19. det., 1965).

Õeldakse, et tänane päev on eilsest targa. Nii on aeg toonud arutust ka sellele teatritükkile, mida J. Smuul ise on nimetanud tagasihoidlikult «piltideks elust». Nagu oli ette näha, traditsioonilises mõttes teatritenduse moodi ta tõepoolest välja ei andnud. Kuid mittetraditsioonilises, Jah, tuleb tunnustada, et kuigi teosele võib dramaturgiaseaduste seisukohalt paljutki ette heita, on Leseaga kohtumine teatris olnud vaatajale huvitav, lõbus, ja mõtlemapanev kohtumine. Ja samal ajal võib mõni teine tükki, kus on intriig, konflikt, karakterite areng ja kõik muu «korralikkuse» näidendile omane, vaatajasse üsna tühja tunde jätta.

Kas see tähendab, et tuleb dramaturgia kui žanri seadused jätta kus seda ja teist? Muidugi mitte. Ent kunsti-ajaloost ja ka tänapäevast teame rohkem teoseid, milles esineb ilmsed «eksimusi» elementaarsete perspektiivi- ja kompositsioonireeglite, proportsioonide jne. vastu. Ometi pole sellised «vead» takistanud neid teoseid olemast kogu ni geniaalsed. Meistrite ei ole seadus kunagi olnud Prokrustese sängiks. Mistahes vormielementide rakendamisel on realistlikus kunstis määravaks alati teoses kujutatav eluline sisu. Ja kui selle kehastamise huvid nõuavad ühest või teisest väljakujunenud seadusest üleastumist, siis meistritel ei ole põhjust kohkuma lüüa.

Teatrikunstis võime viimastel aastatel täheldada elavaid otsinguid traditsiooniliste vormide avardamise ja mitmekesistamise suunas. Just seetõttu on lühikese ajaga omandanud suure populaarsuse Moskva draama- ja komöödiateater Taganka (režissöör J. Ljubimov), kelle üks viimaseid silmapaistvaid lavastusi — «Langenud ja elavad» — on sisuliselt Suure Isamaasõja ainelise hulle omapärane teatraliseeritud montaaž. Ka meie «Vanemuise» stundiolaste teatritüht A. Valtoni novellidest, hoolimata oma eba-

krililisema sihikuseadega luuletused L. Hainsalu värsiraamatust, kuid teisalt avaldub siin ka kõige tugevamalt luuletaja aktiivse maailma sekkumise tung. Kui «Tšehhoviگا küla» kujutab endast lüürilist mõtisklust, siis «Surnud hinged» on satiirilise häälestusega teos, kus luuletaja osutab Gogoli poeemi tegelaste järeltulijatele meie ajal. Neid ära tunda on aga vaja, sest:

Oi, kihutab troikal On hobuseid kolm — kolm põlvkonda sikutab täies pinges, sest raske on tõld. Tõld raske on — seal istuvad lisaks veel surnud hinged.

L. Hainsalu värsikogu ei palsta silma oma konkreetsuse ja kaasaja reaalsed rõhkusega. Oma laadis on L. Hainsalu saavutanud häid tulemusi; tema luuletused on sõnastatud ökonoomselt, ta kujundisüsteem on kompaktne. Hainsalu värsjalad astuvad kergelt, ilma komistamata; reeglipäraste vormide seikka kasutab ta aeg-ajalt ka vabavärsi, kuid näib et riimide maailmas tunneb ta end kindlalt. Kohati ähvardab Hainsalu luulelaadi sisik külvuse hädaoht. Veelgi suurem pürgimine abstraktsioonide poole ei tööta nähtavasti eriti suuri saavutusi. Seda näitab ka kõnesoleva kogumiku luuletus «Maituli», kus autori iseenesest kilduväärne mõttekalk ei pääse mõjule abstraktsioonide tulva tõttu.

Tulles tagasi käesolevat kirjutist alustava tsitaadi juurde, tahaksin arvata, et Lehte Hainsalu «Rukis loob pead» on mõneleki nähtusele sündinud vaatama oma luuletaja silmadega ja mele ettekuulata võimu suurendanud.

Oskar Kruus

ühtlusest ja ebaõnnestunud lõpust, on värskeks loominguiliseks «hüppeks» traditsioonilise teatritenduse raamest välja. Nagu on viimastel aegadel sündinud uusi teadusi vanade teaduste vahemail, nii on tekkinud ka kunstivallas uusi liike ja žanreid vanade kunstiliikide ja žanrite vahemail. Ja ma arvan, et see nähtus ei paku mingit põhjust häirekella löömiseks. Vastupidi, kui meil «Polkovniku lese» näol on olemas uudselt värske estraadlik teatritendus või teaterlik estraaditendus, siis on see meie lavakunstile jõukuse ja mitte vaesuse tunnistuseks.

„Polkovniku lesk” kahel laval

Lese olemuse igakülgsest ja ereda koostikaga.

Pärast pikka lavaloomingulist vahe- aega esines küllalisena Lese osas ka Mari Möldre. Ja kuigi tema Lesk ei saavutanud veel sellist nüansirikkust nagu A. Talvi oma, oli ka selles üsnagi palju kordaläinut ja meeldejäävat, mida publik kviteeris soojalt ja tunnustavalt. Mari Möldre õnnestus isearanis selgesti välja tuua üht Lese karakteri joont — tema ääretut kadedust ja võimuahnust, mis ulatub kuni mingi seemise tageduseni. Sellisena oli Mari Möldre Lesk kohati mitte ainult koomiline, vaid ka ommamoodi ohtlik kõigele uuele ja edasiviivale.

«Vanemuise» laval lõi Lese kuju Herta Elviste. Tema Lesk ei olnud küll nii rafineeritud ja nii kõrges seltskonnas liikunud nagu Aino Talvi oma, kuid oli ometi väga eluline ja karakterne. Võiks öelda, et H. Elviste ei mänginud Leske, vaid oli Lesk — niivõrd orgaaniliselt olid osa ja näitlejana ühte sulanud. Vaadates ja kuulates Herta Elviste Leske sai meile selgeks mitte ainult Lese olemus tänapäeval, vaid samuti tema järkjärguline tee. Õigemini triigimine polkovniku naiseks ja sellele järgnev lesepõlv, mida on täitnud peamiselt sanatooriumid, juuksur, kohvikud ja komisjonikauplused. Suurepäraselt ilmekas on H. Elviste Lesk hääli: kord on see madalalt pehme ja eneseväärikas, siis tagedalt käskiv ja kalk, kord kiltkavalalt peenike ja «tre-moleeriv», seejärel häirivalt veniv ja võlts nagu vanast grammofonist. Lese agressivne tekst on kooskõlas ka tema välise rahutuse ja paigalpäsimatusega. Tal on kõigiga tegemist ja isegi Autorile ei anna ta rahu, vaid astub aeg-ajalt tema juurde, võtab tal käe alt kinni ja näib, et ta pole ka Autoriga, nagu oma arstidegaigi, sugugi rahul. Eriti väärikas on Herta Elviste Lesk siis, kui ta «efektiga ja sirge seljaga» lõpetab järjekordset sõnadetuluva.

Kui Draamateatri Lesel on tegemist peamiselt ainult tema kõrval istuva abiga ja kohmetunud Arstiga (A. Kungas), siis «Vanemuises» on Lesel peale tema eest taga-järjetult eemale hoida püüdva Arsti (L. Eelmäe) vahetpidamata tege-

Teisiti on lähenenud «Polkovniku lesele» «Vanemuise» lavastaja K. Süvalep. Ta on püüdnud välise lihtsuse juures luua terviklikku lavastust kõigi osatähtjatega, püüdnud tegevusse kaasata kõmmata ka neid tegelasi, kellele Autori tahtel on langenud osaks ainult vaikida. Selleks on kaasa aidanud ka leidlikult lihtne lavakujundus (Meeri Säre), milles olulist osa etendab oma alusel pöörlev ovaalne laud. See annab võimaluse korduvalt misansteeni muutes vaataja tähelepanu fookusse tuua peale Lese ka teisi tegelasi. Ja ka Lesk ise esineb mitmes misansteenis, kord istudes, kord seistes, kord jälle laua tagant hoopis välja Autori juurde astudes jne. Samuti liikuivad on ka teksti tegelased. Algul teeb neist igauks ommamoodi pingutusi perenahe juttu kuulata, nagu nõuab hea toon. Kui see aga lootusetuks osutub, leiab igauks endale kohase tegevuse. Lese insenerist väimees veedab aega jalutades või eemal tugitoolis suitsetades ja ilmselt oma mõtetega hoopis kusagil kaugel viibides (A. Laar). Tütre tütar (A. Lomp) ja tema kavalat (H. Karro) leiavad peagi, et kõige rohkem huvi pakuvad nad ise teineteisega, kuni nad protestiks temperamentselt «jenkat» trampides lahkuvad. Kõige selle tõttu kestab «Vanemuise» etendus ligi pool tundi kauem, kuid ei saa öelda, et ta aeglasema tempo tõttu igavam oleks. Samuti ei ole lavastajapoolsed juurdenu-putamised põrmugi varju jätnud peamist — Leske tema lakkamatu sõnade laviiniga.

K. Süvalepal Autori osas on peale hea kontakti saaliga korda läinud kätte saada ka niisugust karaktereust, et me usume enda ees olevat tõepoolest Autorit-kirjanikku, mõtlevat ja elu üle juurdlevat inimest, kes on Lese loonud ja seejärel hädas, sest siitpeale on ta ka oma võimu tema üle kaotanud. Omapärase välise lihtsusega on lahendanud Remargi osa Lia Laats. Tema Remark on hallis kleidis nägus noor naine, liikuv ja sõnakas, elav ja keimikas, kes on kogu aeg orgaanilises seoses muu lavalise tegevusega.

Ja nüüd peamiselt, Lese osa täitmisest Aino Talvi ja Mari Möldre poolt Draamateatris ja Herta Elviste poolt «Vanemuises».

Aino Talvi on varemgi tõendanud, et tema loominguilisel paletil on peale sügavalt traagiliste ja lüüriliste ommade toonide ka eredad koomilisi värve. Seepärast kujunes tema esinemine Lese osas seaduspäraseks ja oodatud õnnestumiseks. Aino Talvi mängib Leske temperamentselt ja värvikalt, tuues nauditavalt esile erinevaid tahke oma kan-

gelannas. Tema Leses on nii tõusliklikku uhkust kui ka tagedat üleolekut nendest, keda ta peab endast madalamal olevaks (mis suurepäraselt tuli esile, kui ta kirjeldas õist episoodi sanitariga haiglas). Samas aga näeme teda üleemeeliku osavusega koketeerimas ja usume, et ka temal endal poleks midagi selle vastu, kui kusagil Jaltas «Beibotov» titleks — «ta olete...». Leidlikult ja väljendusrikkalt demonstreeris A. Talvi, kuidas «hulkuv neer» ei anna talle rahu. Kõik need üleminekud ühest äärmusest teise toimusid sujuvalt ja orgaaniliselt, avades

mist kogu eripärgelise seltskonnaga. Ta ei anna rahu ei oma sõbrannale, keda toreda koomikaga kujutab H. Sooper, ei kurdile vanamehele (P. Maivel) ega teistelegi. Kõik see aitab kaasa kogu ansambli kaasatõmbamisele lavatähe tegevusse. Ja seda isegi nii edukalt, et pärast etendust avaldas üks minu tuttav siirast imestust: «Kas tõesti Lese küllalised ei rääkinud kogu etenduse jooksul ühtki sõna?...» See on kahtlemata tõsiseks tunnistuseks lavastaja K. Süvalepa leidlikkusele ja oskusele kogu ansambli elama panna.

Lavastus sai selgemaks ka teose idee. See ei piirdu kaugeltki agressiivse rumaluse ja tõuslikkuse, lobisemisaania ja enesega pimedat rahulolu väljajätmisega, vaid ulatub kuhugi veelgi kaugemale. Selles on satiirilist välja naerdu ka niisugune inimtüüp, kelle kogu ühiskondlik kaal ja väärtus seisneb mingis kõrvalises, tema isikust mitte olenevas teguris. Võtke niisuguselt inimeselt ära näiteks tema ametikoht ja te näete, et seda inimest ei ole enam. Just seda tüüpi inimestele omast auahnust, laveerimis- oskust, piiratud enesekindlust (rumalale inimesele on alati kõik selge!) ja teiste inimeste ja nende arvamus absoluutselt ignoreerimist paljastab ka Lese kuju. Tõsi küll, kõik need jooned ei ole kaugeltki pinna peal. Ja mõtete laeng, mille üks või teine vaataja etenduselt saab, pole kaugeltki võrdne, olenedes paljuski vaataja enda eelnenud kogemustest, tähelepanelikkusest ja kaasamõtlemise aktiivsusest. Ja võimalik, et mõnevõrra kitsamalt on näinud oma Leske koguni ka autor ise. Kuju ühiskondlikult olulisem ja ohtlikum olemus kipub kohati varju jääma teema «arstid ei tea midagi» ning kergema kaaluga päevakajaliste fortoe (kas või kirjandusteemaliste) taha.

Lõpuks tahaks veel veidi polemiseerida H. Luige mõttega «Polkovniku lese» konfliktist (vt. eespool). Selles ei ole küll lausa midagi vildakat, kuid ometi jääb sellest mulje, nagu oleks ühel pool (s. t. saalis) «head ja puhtad» nõukogude inimesed, kes etenduse käigus satuvad «ägedasse konfliktis» Lese kui «väikekodanluse pisikuid» levitava «parasitiiliku elu- ja mõtteviisi musternäidisega». Tundub, et see on mõnevõrra lihtsustatud arusaamine satiiri osast ja mõjuvusest lugejale-vaatajale. Polkovniku lesk on muidugi satiiriline hüperbool, paljude elus kohatud «leskede» ja «mitteleskede» negatiivsete joonte kunstiline kvintessents. Kuid ikkagi kuju, kes, nagu ütles Autor ise, «on kokku lapitud osakestest, mis on laenatud teilt, lugupeetud vaatajad, ka ka minult, kui halastamatu olla». Ja selles, et ta ei ole mitte keegi, kes on «nõukogude inimestele», s. t. vaatajale vastu seatud, pole nendest kusagil väljaspool, vaid kehtastab otseku luubi all meie endi hulgas esinevaid varju- külgi ja väärnähtusi, ja et ta neid vaimukalt naeru abil ära tunda laseb, avaldubki selle satiirilise komöödia ühiskondlik kasutegur.

Kalju Uiho

Sügisel tähistab Tartu rajooni Uderna algkool oma 200. a. juubelit. Kooli pargis avati 29. mail mälestussambad kirjanik Jaan Kärnerile, kunstnik Konrad Mäele ja näitleja Leopold Hansenile. Kõik nad, nagu kirjanik Friedebert Tuglaski, on õppinud siin, endises Uderna ministeeriumikoolis.

Külajastajad on Uderna koolis mõnagi vaadata. Lastevanemad ja Elva koolhoosi liikmed on tublisti vaeva näinud pargi korrasdamiseks. Huvi pakub ka sealne väike koduloomuuseum, mille ekspositsiooni on viimase ajal täiendanud kooli silmapaistvalt kasvandikke puudutatav uute materjalidega.

Konrad Mäe mälestussamba on loonud A. Starkopf, Jaan Kärneri ja Leopold Hanseni oma O. Ehelaid.

Fotod: Uderna algkooli direktor Jaak Seeru kõneleb Konrad Mäe elust ja teest.

H. Karro foto — ETA

Külaliskoor Soomest

Viimasel ajal on tugevnenud kultuursidemed meie põhjanaabrite soomlastega. Mai algul andis Tallinnas kontserdi Helsingi meeskoor «Laulumiehet», kuu lõpul juhatas Eesti Raadio ja Televisiooni sümfooniaorkestri Helsingi sümfooniaorkestri peadirigent Jorma Panula.

Täna on «Estonia» kontserdisaal jälle Soome meeskoori päralt. Seekord annab kontserdi Turu meeskoor «Laulun Ystävät». Paar aastat tagasi pühitses kollektiiv oma 50. aastapäeva. Turu meeskoor on andnud üle saja kontserdi kodu-

maal, edukalt on möödunud tema kontserdid peamiselt välismaal — Rootsis, Norras, Taanis ja Kesk-Euroopas. Viimasest reisist kujunes kontsert Viinis eriti meenukaks. Tallinnas esitas meile põhjanaabrite meeskoor M. Tuurunen, T. Kuula, S. Palmgreni, L. Madetoja, G. Ernesaksa, T. Pykkäneni, L. Ikoneni, A. Sonnineni, E. Gentzi, J. Sibelluse ja A. Tõrnuddi loomingu.

Kuuri juhatab Kaarlo Soini, solistidena on kontserdil kaastegevad kaasa baritonid: Ruben Kivinen ja Erkki Luotonen.

K. Raide

Linda Kits-Mäe juubel

Täna 3. juunil, on maalikunstnik Linda Kits-Mäe juubel — viiekümnes sünnipäev. Linda Kits-Mäe loomingule mõeldes tulevad silme ette eelkõige lüli-maalid ja natüürmoraalid sest need kätkavad endas nagu keskendunult tema kunsti spetsiifilisi jooni. L. Kits-Mägi on maalitud lilli ja vaikelusi paljude aastate jooksul. Nendes paetuvad ikka ja jälle tema impulsiivne kunstnikutemperament elurõõm, peen värvikultuur. Kasuta-

des peamise väljendusvahendina värvi, on juubilar sõna otseselt mõttes maalija. Ajuti töötab ta peenes sulavas värvigammas, maalides talle omase lahtise faktuurikäsituseluga. Sageli töötab ta lõuendile sõrmevõrke, värviaktsente, mida ta meisterlikult üldkoloriidiga seostab. L. Kits-Mäe maalimisviis on impressionistlikult hele ja valgusküllane. Peenes sillerduses värvile valgus või soojad kiirgavad valguslaidud tema lõuendil annavad edasi vahetult natuuri ja helget meeleolu. Mainime eriti «Krisanteeme» (1955), «Daalaid» (1957) ja «Sinililli» (1958), mis kõik esindavad eesti nõukogude lillemaali põhivara. Motiiviks valib L. Kits-Mägi kord terve sillemi lilli, teinekord piirduvad ka ainult paari-kolme õiega. Natüürmordiks seab ta kompositsiooni rütmikalt mitmesugustest nõudest, pudeleist, aed- või puuviljast. Nende juurde kuulub tavaliselt ka tükk värvikat või mustriku tekstiili. Tema väikeluude ekspressiivne maitses-kas koloriit kõneleb samuti tugevate maalijavaistust. «Natüürmord apelsinidega» (1955), «Natüürmord (vaasiga)» (1957) ja mitmed teised samas žanris tööd töid juubilari meele väljapaistvate maalikunstnike ridadesse. 1960. a. loodud väikeluude «Natüürmord ruudulise riidega» ja «Natüürmord pudelitega» kasutab ta uue joonena pinnalist lapidaarset käsituslaadi, kohati tugevat kontuurjoont, jõulisemaid värvikontaste. Kunstniku viimaste aastate loomingust näitavad tema jätkuvat huvi vormiprobleemide vastu mitmed maalid — eriti «Lilli» ja «Natüürmord kittariga» (mõlemad 1965. aastast).

Pildil: Linda Kits-Mägi. Autoportree (oli, 1954).

Lillemaal ja natüürmord on Linda Kits-Mäe loomingus ainult üks lõike. Oppinud maalikunsti kõrgemas kunstikoolis «Pallas» prof. A. Vabbe juhendamisel (kelle õpilaseks ta 1943. a. lõpetas Tartu Kõrgemad Kujutava Kunsti Kursused), omandas ta harjumuse töötamiseks erinevaid žanreid. Ta maalib hetkmulje alusel iseloomulike joontega südamlikud laste ja noorte portreed, nagu «Sebastian» (1947), «Opilane» (1959), «Sebastian» (1963) jt. Süga-

Soome tõlkeauhind

Möödunud aasta parima soomen-duse eest sai Mikael Agricola auhinna Kai Kaila William Faulkneri teose «The Sound and the Fury» tõlke eest. Varem on selle auhinna saanud J. A. Holli, Yrjö Kivimies, Kristina Kivivuori, Juhan Kunkka, Eila Pennanen, Juha Mannerkorpi, Eeva-Liisa Manner ja Pentti Saarikoski.

28-aastane prantsuse režissöör Claude Lelouch on kõige noorem režissöör Cannes'i festivali esimese auhinna. Tema auhinnatud film «Mees ja naine» on sädlev teos, kus jutustatakse

kahest lehest, mehest ja naisest, kes püüavad vabaneda minevikumälestustest ja tunda ühist õnne.

Itaalia režissöör Pietro Germi, kelle film «Mu daamid ja härrad» jagas «Kuldset palmioks», on meil tuntud filmi «Abielu itaalia moodi» lavastaja. Ka tema uus teos kujutab endast satiiri itaalia kombelehtide pihta, mida tuleb meeltele ja naistele silmas pidades omavahelisel suhtlemisel. Filmi tegevustik toimub Põhja-Itaalia miljöös.

Zürri eriauhinna sai režissöör Lewis Gilberti film «Alfie» (Inglismaa), kus peaosas esineb Michael Caine. Festivali 20. juubeli puhul väljaantava eriauhinna sai menuka näitleja ning lavastaja Orson Wellesi film «Falstaff» (Hispaania).

Parima meesnäitlejana sai auhinna rootsi näitleja Per Oscarsson osatüt-

mis eest taani režissööri Henning Carlsseni filmis «Nälg», mis on loodud Knut Hamsuni romaani alusel. Auhinna parima naisosa kehastamise eest sai inglise režissöör Tony Richardsoni abikaasa näitlejatar Vanessa Redgrave esinemise eest Karel Reisi filmis «Pöörane Morgan» (Inglismaa). Eraldi tšestile esile itaalia koomiku Totò esinemist P. Pasolini filmis «Suured kurjad linnud ja väikesed kurjad linnud».

Nõukogude Liidu poolt esitatud Nõukogude-Poola ühisfilm «Lenin Poolas», mille lavastas Sergei Jutkevits, sai auhinna parima režissööri eest. Veel sai «Lenin Poolas» preemia kui parim noorsoofilm. Selle preemia annab iga aastal grupp prantsuse ajakirjanikke, pedagooge, kirjanikke ja kriitikut.

Festivalil märgiti ära Mircea Mureşani edukas režissöörilööbust filmiga «Mäss» (Rumeenia). Suure auhinna luba-metražiliste filmide võistlusel sai Ameerika film «Skaterdater» (režissöör Noël Black).

mise eest taani režissööri Henning Carlsseni filmis «Nälg», mis on loodud Knut Hamsuni romaani alusel. Auhinna parima naisosa kehastamise eest sai inglise režissöör Tony Richardsoni abikaasa näitlejatar Vanessa Redgrave esinemise eest Karel Reisi filmis «Pöörane Morgan» (Inglismaa). Eraldi tšestile esile itaalia koomiku Totò esinemist P. Pasolini filmis «Suured kurjad linnud ja väikesed kurjad linnud».

Nõukogude Liidu poolt esitatud Nõukogude-Poola ühisfilm «Lenin Poolas», mille lavastas Sergei Jutkevits, sai auhinna parima režissööri eest. Veel sai «Lenin Poolas» preemia kui parim noorsoofilm. Selle preemia annab iga aastal grupp prantsuse ajakirjanikke, pedagooge, kirjanikke ja kriitikut.

Festivalil märgiti ära Mircea Mureşani edukas režissöörilööbust filmiga «Mäss» (Rumeenia). Suure auhinna luba-metražiliste filmide võistlusel sai Ameerika film «Skaterdater» (režissöör Noël Black).

mise eest taani režissööri Henning Carlsseni filmis «Nälg», mis on loodud Knut Hamsuni romaani alusel. Auhinna parima naisosa kehastamise eest sai inglise režissöör Tony Richardsoni abikaasa näitlejatar Vanessa Redgrave esinemise eest Karel Reisi filmis «Pöörane Morgan» (Inglismaa). Eraldi tšestile esile itaalia koomiku Totò esinemist P. Pasolini filmis «Suured kurjad linnud ja väikesed kurjad linnud».

Nõukogude Liidu poolt esitatud Nõukogude-Poola ühisfilm «Lenin Poolas», mille lavastas Sergei Jutkevits, sai auhinna parima režissööri eest. Veel sai «Lenin Poolas» preemia kui parim noorsoofilm. Selle preemia annab iga aastal grupp prantsuse ajakirjanikke, pedagooge, kirjanikke ja kriitikut.

Festivalil märgiti ära Mircea Mureşani edukas režissöörilööbust filmiga «Mäss» (Rumeenia). Suure auhinna luba-metražiliste filmide võistlusel sai Ameerika film «Skaterdater» (režissöör Noël Black).

mise eest taani režissööri Henning Carlsseni filmis «Nälg», mis on loodud Knut Hamsuni romaani alusel. Auhinna parima naisosa kehastamise eest sai inglise režissöör Tony Richardsoni abikaasa näitlejatar Vanessa Redgrave esinemise eest Karel Reisi filmis «Pöörane Morgan» (Inglismaa). Eraldi tšestile esile itaalia koomiku Totò esinemist P. Pasolini filmis «Suured kurjad linnud ja väikesed kurjad linnud».

Nõukogude Liidu poolt esitatud Nõukogude-Poola ühisfilm «Lenin Poolas», mille lavastas Sergei Jutkevits, sai auhinna parima režissööri eest. Veel sai «Lenin Poolas» preemia kui parim noorsoofilm. Selle preemia annab iga aastal grupp prantsuse ajakirjanikke, pedagooge, kirjanikke ja kriitikut.

Festivalil märgiti ära Mircea Mureşani edukas režissöörilööbust filmiga «Mäss» (Rumeenia). Suure auhinna luba-metražiliste filmide võistlusel sai Ameerika film «Skaterdater» (režissöör Noël Black).

mise eest taani režissööri Henning Carlsseni filmis «Nälg», mis on loodud Knut Hamsuni romaani alusel. Auhinna parima naisosa kehastamise eest sai inglise režissöör Tony Richardsoni abikaasa näitlejatar Vanessa Redgrave esinemise eest Karel Reisi filmis «Pöörane Morgan» (Inglismaa). Eraldi tšestile esile itaalia koomiku Totò esinemist P. Pasolini filmis «Suured kurjad linnud ja väikesed kurjad linnud».

Nõukogude Liidu poolt esitatud Nõukogude-Poola ühisfilm «Lenin Poolas», mille lavastas Sergei Jutkevits, sai auhinna parima režissööri eest. Veel sai «Lenin Poolas» preemia kui parim noorsoofilm. Selle preemia annab iga aastal grupp prantsuse ajakirjanikke, pedagooge, kirjanikke ja kriitikut.

Festivalil märgiti ära Mircea Mureşani edukas režissöörilööbust filmiga «Mäss» (Rumeenia). Suure auhinna luba-metražiliste filmide võistlusel sai Ameerika film «Skaterdater» (režissöör Noël Black).

mise eest taani režissööri Henning Carlsseni filmis «Nälg», mis on loodud Knut Hamsuni romaani alusel. Auhinna parima naisosa kehastamise eest sai inglise režissöör Tony Richardsoni abikaasa näitlejatar Vanessa Redgrave esinemise eest Karel Reisi filmis «Pöörane Morgan» (Inglismaa). Eraldi tšestile esile itaalia koomiku Totò esinemist P. Pasolini filmis «Suured kurjad linnud ja väikesed kurjad linnud».

Nõukogude Liidu poolt esitatud Nõukogude-Poola ühisfilm «Lenin Poolas», mille lavastas Sergei Jutkevits, sai auhinna parima režissööri eest. Veel sai «Lenin Poolas» preemia kui parim noorsoofilm. Selle preemia annab iga aastal grupp prantsuse ajakirjanikke, pedagooge, kirjanikke ja kriitikut.

Festivalil märgiti ära Mircea Mureşani edukas režissöörilööbust filmiga «Mäss» (Rumeenia). Suure auhinna luba-metražiliste filmide võistlusel sai Ameerika film «Skaterdater» (režissöör Noël Black).

des. See sunnib oletama, et tegu pole ainult ürituste arvu vähenemisega, vaid ka sisulise töö tagasimeinukaga.

Direktor põhjendab vähemalt raajooni kultuurimaja näitajate tagasimeinukut vajadusega võidelda erivanadite elarve täitmise eest. Möödunud

aastal oli see siin 14 305 rubla ja täidet ainult 8687 rubla. Normaalseks tööks olevat Pärnus lihtsalt liiga palju klubisid.

Vaielda ei taha. Ent õhtuti on Pärnus Kalevi tänav tulvil noori, kes sihitult jalutavad. Paremal juhul kutsuvad müüri-lehed neid tantsuõhtutele ja mõnele tervishoidlikule loengule. Teemaatilised õhtud või lihtsalt huvitavad noorteõhtud sähvavad haruharva kuulutustulpele. Sellepärast on raske uskuda, et raajooni kultuurimaja külastajate puuduses vaevleb.

Muidugi ei rahuldu tänapäeva piduline kesise kavaga. Pileti eest tahetakse nautida täisväärtuslikku õhtut. Forsseeritud isetegevuskontserdid enam rahvast kokku ei too. Ka isetegevuslased ise pole enam nõus «kiirmeetodil» ettevalmistatud numbritega. See tõigi konflikti Pärnu raajooni kultuurimaja juhtkonna ning isetegevuslaste vahele. Viimased keeldusid (nagu väitis Helmi Kasemets) «mängimast filmiharmooniat», kes iga nädal paar korda maale välja sõidab. Kui aga sõitmata jätta, puudub raha ringijuhitulede palga maksmiseks. Ja niimoodi siis Pärnu raajooni kultuurimaja oma isetegevusest lahti saigi.

Tähelepanu, uus suund, mis seisab kogu tähelepanu pööratades, maa rahvamajadele, näis ainsa väljapääsuna. Tulevikust paistab Helmi Kasemetsal olevat läbi kaalutud. Kõigepealt tahetakse teha korda meetodilise kabinet. See on hea mõte, aga veel parem oleks olnud, kui kabinet kogu aja oleks korras hoitud. Mõni aasta tagasi, kui Jüta Käsper veel kultuurimajas töötas, peeti sealset meetodilist kabinetit üheks paremaks vabariigis. Nüüd on Jüta Käsper raajooni kultuuriosakonna juhataja ning nagu vanasõna ütleb: «Mis silmast, see südamest». Lohakust vabandatakse kaadri voolavusega. Aga senini on kultuurimajast ikka «üles-

des. See sunnib oletama, et tegu pole ainult ürituste arvu vähenemisega, vaid ka sisulise töö tagasimeinukaga.

Direktor põhjendab vähemalt raajooni kultuurimaja näitajate tagasimeinukut vajadusega võidelda erivanadite elarve täitmise eest. Möödunud

aastal oli see siin 14 305 rubla ja täidet ainult 8687 rubla. Normaalseks tööks olevat Pärnus lihtsalt liiga palju klubisid.

Vaielda ei taha. Ent õhtuti on Pärnus Kalevi tänav tulvil noori, kes sihitult jalutavad. Paremal juhul kutsuvad müüri-lehed neid tantsuõhtutele ja mõnele tervishoidlikule loengule. Teemaatilised õhtud või lihtsalt huvitavad noorteõhtud sähvavad haruharva kuulutustulpele. Sellepärast on raske uskuda, et raajooni kultuurimaja külastajate puuduses vaevleb.

Muidugi ei rahuldu tänapäeva piduline kesise kavaga. Pileti eest tahetakse nautida täisväärtuslikku õhtut. Forsseeritud isetegevuskontserdid enam rahvast kokku ei too. Ka isetegevuslased ise pole enam nõus «kiirmeetodil» ettevalmistatud numbritega. See tõigi konflikti Pärnu raajooni kultuurimaja juhtkonna ning isetegevuslaste vahele. Viimased keeldusid (nagu väitis Helmi Kasemets) «mängimast filmiharmooniat», kes iga nädal paar korda maale välja sõidab. Kui aga sõitmata jätta, puudub raha ringijuhitulede palga maksmiseks. Ja niimoodi siis Pärnu raajooni kultuurimaja oma isetegevusest lahti saigi.

Tähelepanu, uus suund, mis seisab kogu tähelepanu pööratades, maa rahvamajadele, näis ainsa väljapääsuna. Tulevikust paistab Helmi Kasemetsal olevat läbi kaalutud. Kõigepealt tahetakse teha korda meetodilise kabinet. See on hea mõte, aga veel parem oleks olnud, kui kabinet kogu aja oleks korras hoitud. Mõni aasta tagasi, kui Jüta Käsper veel kultuurimajas töötas, peeti sealset meetodilist kabinetit üheks paremaks vabariigis. Nüüd on Jüta Käsper raajooni kultuuriosakonna juhataja ning nagu vanasõna ütleb: «Mis silmast, see südamest». Lohakust vabandatakse kaadri voolavusega. Aga senini on kultuurimajast ikka «üles-

des. See sunnib oletama, et tegu pole ainult ürituste arvu vähenemisega, vaid ka sisulise töö tagasimeinukaga.

Direktor põhjendab vähemalt raajooni kultuurimaja näitajate tagasimeinukut vajadusega võidelda erivanadite elarve täitmise eest. Möödunud

aastal oli see siin 14 305 rubla ja täidet ainult 8687 rubla. Normaalseks tööks olevat Pärnus lihtsalt liiga palju klubisid.

Vaielda ei taha. Ent õhtuti on Pärnus Kalevi tänav tulvil noori, kes sihitult jalutavad. Paremal juhul kutsuvad müüri-lehed neid tantsuõhtutele ja mõnele tervishoidlikule loengule. Teemaatilised õhtud või lihtsalt huvitavad noorteõhtud sähvavad haruharva kuulutustulpele. Sellepärast on raske uskuda, et raajooni kultuurimaja külastajate puuduses vaevleb.

Muidugi ei rahuldu tänapäeva piduline kesise kavaga. Pileti eest tahetakse nautida täisväärtuslikku õhtut. Forsseeritud isetegevuskontserdid enam rahvast kokku ei too. Ka isetegevuslased ise pole enam nõus «kiirmeetodil» ettevalmistatud numbritega. See tõigi konflikti Pärnu raajooni kultuurimaja juhtkonna ning isetegevuslaste vahele. Viimased keeldusid (nagu väitis Helmi Kasemets) «mängimast filmiharmooniat», kes iga nädal paar korda maale välja sõidab. Kui aga sõitmata jätta, puudub raha ringijuhitulede palga maksmiseks. Ja niimoodi siis Pärnu raajooni kultuurimaja oma isetegevusest lahti saigi.

Tähelepanu, uus suund, mis seisab kogu tähelepanu pööratades, maa rahvamajadele, näis ainsa väljapääsuna. Tulevikust paistab Helmi Kasemetsal olevat läbi kaalutud. Kõigepealt tahetakse teha korda meetodilise kabinet. See on hea mõte, aga veel parem oleks olnud, kui kabinet kogu aja oleks korras hoitud. Mõni aasta tagasi, kui Jüta Käsper veel kultuurimajas töötas, peeti sealset meetodilist kabinetit üheks paremaks vabariigis. Nüüd on Jüta Käsper raajooni kultuuriosakonna juhataja ning nagu vanasõna ütleb: «Mis silmast, see südamest». Lohakust vabandatakse kaadri voolavusega. Aga senini on kultuurimajast ikka «üles-

des. See sunnib oletama, et tegu pole ainult ürituste arvu vähenemisega, vaid ka sisulise töö tagasimeinukaga.

Direktor põhjendab vähemalt raajooni kultuurimaja näitajate tagasimeinukut vajadusega võidelda erivanadite elarve täitmise eest. Möödunud

des. See sunnib oletama, et tegu pole ainult ürituste arvu vähenemisega, vaid ka sisulise töö tagasimeinukaga.

Direktor põhjendab vähemalt raajooni kultuurimaja näitajate tagasimeinukut vajadusega võidelda erivanadite elarve täitmise eest. Möödunud

aastal oli see siin 14 305 rubla ja täidet ainult 8687 rubla. Normaalseks tööks olevat Pärnus lihtsalt liiga palju klubisid.

Vaielda ei taha. Ent õhtuti on Pärnus Kalevi tänav tulvil noori, kes sihitult jalutavad. Paremal juhul kutsuvad müüri-lehed neid tantsuõhtutele ja mõnele tervishoidlikule loengule. Teemaatilised õhtud või lihtsalt huvitavad noorteõhtud sähvavad haruharva kuulutustulpele. Sellepärast on raske uskuda, et raajooni kultuurimaja külastajate puuduses vaevleb.

Muidugi ei rahuldu tänapäeva piduline kesise kavaga. Pileti eest tahetakse nautida täisväärtuslikku õhtut. Forsseeritud isetegevuskontserdid enam rahvast kokku ei too. Ka isetegevuslased ise pole enam nõus «kiirmeetodil» ettevalmistatud numbritega. See tõigi konflikti Pärnu raajooni kultuurimaja juhtkonna ning isetegevuslaste vahele. Viimased keeldusid (nagu väitis Helmi Kasemets) «mängimast filmiharmooniat», kes iga nädal paar korda maale välja sõidab. Kui aga sõitmata jätta, puudub raha ringijuhitulede palga maksmiseks. Ja niimoodi siis Pärnu raajooni kultuurimaja oma isetegevusest lahti saigi.

Tähelepanu, uus suund, mis seisab kogu tähelepanu pööratades, maa rahvamajadele, näis ainsa väljapääsuna. Tulevikust paistab Helmi Kasemetsal olevat läbi kaalutud. Kõigepealt tahetakse teha korda meetodilise kabinet. See on hea mõte, aga veel parem oleks olnud, kui kabinet kogu aja oleks korras hoitud. Mõni aasta tagasi, kui Jüta Käsper veel kultuurimajas töötas, peeti sealset meetodilist kabinetit üheks paremaks vabariigis. Nüüd on Jüta Käsper raajooni kultuuriosakonna juhataja ning nagu vanasõna ütleb: «Mis silmast, see südamest». Lohakust vabandatakse kaadri voolavusega. Aga senini on kultuurimajast ikka «üles-

des. See sunnib oletama, et tegu pole ainult ürituste arvu vähenemisega, vaid ka sisulise töö tagasimeinukaga.

Direktor põhjendab vähemalt raajooni kultuurimaja näitajate tagasimeinukut vajadusega võidelda erivanadite elarve täitmise eest. Möödunud

aastal oli see siin 14 305 rubla ja täidet ainult 8687 rubla. Normaalseks tööks olevat Pärnus lihtsalt liiga palju klubisid.

Vaielda ei taha. Ent õhtuti on Pärnus Kalevi tänav tulvil noori, kes sihitult jalutavad. Paremal juhul kutsuvad müüri-lehed neid tantsuõhtutele ja mõnele tervishoidlikule loengule. Teemaatilised õhtud või lihtsalt huvitavad noorteõhtud sähvavad haruharva kuulutustulpele. Sellepärast on raske uskuda, et raajooni kultuurimaja külastajate puuduses vaevleb.

Muidugi ei rahuldu tänapäeva piduline kesise kavaga. Pileti eest tahetakse nautida täisväärtuslikku õhtut. Forsseeritud isetegevuskontserdid enam rahvast kokku ei too. Ka isetegevuslased ise pole enam nõus «kiirmeetodil» ettevalmistatud numbritega. See tõigi konflikti Pärnu raajooni kultuurimaja juhtkonna ning isetegevuslaste vahele. Viimased keeldusid (nagu väitis Helmi Kasemets) «mängimast filmiharmooniat», kes iga nädal paar korda maale välja sõidab. Kui aga sõitmata jätta, puudub raha ringijuhitulede palga maksmiseks. Ja niimoodi siis Pärnu raajooni kultuurimaja oma isetegevusest lahti saigi.

Tähelepanu, uus suund, mis seisab kogu tähelepanu pööratades, maa rahvamajadele, näis ainsa väljapääsuna. Tulevikust paistab Helmi Kasemetsal olevat läbi kaalutud. Kõigepealt tahetakse teha korda meetodilise kabinet. See on hea mõte, aga veel parem oleks olnud, kui kabinet kogu aja oleks korras hoitud. Mõni aasta tagasi, kui Jüta Käsper veel kultuurimajas töötas, peeti sealset meetodilist kabinetit üheks paremaks vabariigis. Nüüd on Jüta Käsper raajooni kultuuriosakonna juhataja ning nagu vanasõna ütleb: «Mis silmast, see südamest». Lohakust vabandatakse kaadri voolavusega. Aga senini on kultuurimajast ikka «üles-

des. See sunnib oletama, et tegu pole ainult ürituste arvu vähenemisega, vaid ka sisulise töö tagasimeinukaga.

Direktor põhjendab vähemalt raajooni kultuurimaja näitajate tagasimeinukut vajadusega võidelda erivanadite elarve täitmise eest. Möödunud

aastal oli see siin 14 305 rubla ja täidet ainult 8687 rubla. Normaalseks tööks olevat Pärnus lihtsalt liiga palju klubisid.

Vaielda ei taha. Ent õhtuti on Pärnus Kalevi tänav tulvil noori, kes sihitult jalutavad. Paremal juhul kutsuvad müüri-lehed neid tantsuõhtutele ja mõnele tervishoidlikule loengule. Teemaatilised õhtud või lihtsalt huvitavad noorteõhtud sähvavad haruharva kuulutustulpele. Sellepärast on raske uskuda, et raajooni kultuurimaja külastajate puuduses vaevleb.

Muidugi ei rahuldu tänapäeva piduline kesise kavaga. Pileti eest tahetakse nautida täisväärtuslikku õhtut. Forsseeritud isetegevuskontserdid enam rahvast kokku ei too. Ka isetegevuslased ise pole enam nõus «kiirmeetodil» ettevalmistatud numbritega. See tõigi konflikti Pärnu raajooni kultuurimaja juhtkonna ning isetegevuslaste vahele. Viimased keeldusid (nagu väitis Helmi Kasemets) «mängimast filmiharmooniat», kes iga nädal paar korda maale välja sõidab. Kui aga sõitmata jätta, puudub raha ringijuhitulede palga maksmiseks. Ja niimoodi siis Pärnu raajooni kultuurimaja oma isetegevusest lahti saigi.

Tähelepanu, uus suund, mis seisab kogu tähelepanu pööratades, maa rahvamajadele, näis ainsa väljapääsuna. Tulevikust paistab Helmi Kasemetsal olevat läbi kaalutud. Kõigepealt tahetakse teha korda meetodilise kabinet. See on hea mõte, aga veel parem oleks olnud, kui kabinet kogu aja oleks korras hoitud. Mõni aasta tagasi, kui Jüta Käsper veel kultuurimajas töötas, peeti sealset meetodilist kabinetit üheks paremaks vabariigis. Nüüd on Jüta Käsper raajooni kultuuriosakonna juhataja ning nagu vanasõna ütleb: «Mis silmast, see südamest». Lohakust vabandatakse kaadri voolavusega. Aga senini on kultuurimajast ikka «üles-

des. See sunnib oletama, et tegu pole ainult ürituste arvu vähenemisega, vaid ka sisulise töö tagasimeinukaga.

ust dsja lõpetasin kirjavastuste (muidugi mitte sõprade kirjadele) dikteerimise, see võttis tavalisest rohkem aega: kell on juba üks-teist, kell pool üksteist oleksin ma aga pidanud tööle astuma. Palun pööra tähelepanu sellele, et kirjadele vastamise protseduuri ei pea ma tööks, kuigi kindlasti on küllalt toimekaid inimesi, kes arvaksid, et hommik on olnud äärmiselt produktiivne, kui nad, nagu mina, oleksid sellele tööle kulutanud kaheksakümmend minutit. (Mida ma aga tegelikult teen toimekatest inimestest nende kontoris? Mitte kõige vähemakski.) Täna vastasin muu hulgas ka Ameerika üliõpilase kirjale, kes uurib loominguprotsesse. Ta soovis ilmselt üksikasjalikult ja avameelselt minuga minu loomingulisest protsessist kõnelda, et hiljem seda teiste inimeste loominguliste protsessidega võrrelda. Minu äärmiselt heatahtlik ja üpris põiklev vastus oli samuti loomingulise protsessi tulemus. Aga vahet leia ei ole endale midagi kasuliku ka sellest kirjutisest? Jäänud üksinda, et lõppeks tööle asuda. märkan, et lavale on laiali paisatud ühe minu artikli leheküljed. Need aga peaksid olema klambri kokku pandud.

Otsinud välja klambri ja pannud lõpetatud artikli lehed kokku, hakkasin kirjutama. Aeglaselt, äärmiselt ettevaatlikult, justnagu teeksin rasket kirurgilist operatsiooni, võtan kõige olavama (loodetavasti) paberilehe ja panen selle kirjutusmasinasse. (Kui palju kordi olen seda oma elu jooksul teinud? See arv peaks olema tõeliselt astronoomiline.) Vaatan puhast lehte ja tema lumivalgest värvist segadusse astuna hakkasin piipu tõmbama. Minu ringiõhkuv pilk jääb niid peatumata piipudel, mida hoiab peast karkas.

Produktiivne hommik

J. B. PRIESTLEY

Nõukogude luigele hästi tuntud inglise kirjanik J. B. Priestley (ainuüksi viimase 3–4 aastaga on vene keelde tõlgitud tema satiirilise romaan «Sõbr Michael ja sõbr George», fantastiline jutustus «31. juuni» jt.) kirjeldas hiljajagu Londoni nädelale «New Statesman» veerukudel najatavas vormis oma tööpäeva algust. Autori poolt valitud kerget ja lõbusast vormist paistab aga läbi küllalt tõsine sisu: loomingulise töö katkematus. Ainult esimesel pilgul, pealiskaudselt vaadelduna võib see tunduda tuhandetest kõrvaltistest piisajadest ja eemalolekuvatest mõtetest «küllustatuna».

Avaldame selle ühendust. legi teen ma tööd! Muuseas, samas tuleb mulle meelde, et lava ülemises sahtlis peab olema üks selline pumane šveitsi taskunuga, mida saab absoluutselt kõigele kasutada. Ostan neid nuge (kasutan aina mitmust sellepärast, et

ma tingimata need noad ära kaotan) lenuväljadel, kui ma ei tea, kuidas lenuki oodates aega surmakuks läbi. Pennajalikult ostan neid aga eesmärgiga oma lapselapsi hämmastada, kes on äärmiselt ebaküpsed subjektid ja tunnevad huvi igasuguse tehnika vastu. Leiangi noa üles...

Piibuvar on puhastatud ja ma tõmban harjakesega piibuvaugust läbi. Nüüd on piip valmis, ma aga ei hakka seda tõmbama, sest kogu aeg olen ma edasi tõmmanud esimest piipu. Ja ma olen teinud ka tööd, kuigi teistsilkuvalt paberile pole veel polnud veel ühtki sõna ilmunud. Nüüd rebin ära kalendri-lehe, et kas või kuugi tegelikusega vastavusse viia. Muidu võib loominguprotsess kapriisitsema hakata. Nüüd aga hakkab otsima, mida veel teha ja mis asja veel puudutada, et anda oma lavale elegantne väljanägemine. Palun ärge mind ainult neuraseniliseks korraarmastajaks pidage. Ma tunnen elust rõõmu ka kõige suure segaduse keskel. Praegu on mul lihtsalt vaja liikuda edasi hetke, millal ma ikkagi peon hakkama kirjutama. Ma kirjutatan juba üle viiekümne viie aasta — kirjutatan ajalehtedele — ent kirjutamist alustada on mulle endistviisi piin. Nüüd isegi suurem kui varem.

Kirjanikke võib jagada kahte kategooriasse. Ühed ei tea, millest nad kirjutama hakkavad, enne kui nad pole midagi paberile pannud. Seepärast panevad nad vahetpidamata paberile ridu ja viskavad paberikordi ikka uusi ja uusi kõrvalolevaid teemad. Nende tee pole aga mulle vast-

tuvõetav kas või sellepärast, et üh- sus ei luba mul nii mõttetult kallihinnalist paberit raisata. Mina kuulun teise kategooriasse — nende kirjanike hulka, kes kirjutavad puhalt paberile selle, mida nad juba loonud on, ja ainult haruharadel juhtumil kirjutavad mingisuguse ebaõnnestunud episoodi või kohmaka lause ümber. Kord juba peale hakkunud, läheme visalt ja peatumatult edasi. Sellepärast me ei armastagi peale hakata. Me tunnetame selles hetkes midagi saatustlikku: sellest, kuidas me algame, sõltub ju edasine edu või täielik läbikukkumine. Sellepärast me kardamegi alustada.

Lühikest artikli jaoks piisab poole-tunnistest viivitamisest. Kui mul aga seisab ees teha algust pika ja minu jaoks tähtsa teose kirjutamisega, oskan nädalaid viivitada. Teen märkmeid, millele ma hiljem kunagi piiku ei heida; sovin käsiraamatutes, tehes näo, nagu kavatsesin neist midagi tähtsat välja otsida; lähen ostma uut kirjutusmasinat; helistan inimestele, kellega ma üldsegi ei taha rääkida; vastan kirjadele, mis on vastumärgi teinud ühele nädalale; teen meeleid igasugust tühja-tühja, kuigi tavaliselt piüan sellest tööst eemale hoida. Teen ükskõik mida, et vaid mitte asuda esimese lehekül

Ligikaudu neli tuhat tallinlast ja kaugemaltki kohalesõitnud jälgisid möödunud reedel, laupäeval ja pühapäeval Laevastiku Ohvitseride Majas ja «Estonia» kontserdisaalis Tallinna 1966. aasta džässifestivali. Tunduvalt suurem hulk kuulajaid vaatatajaid istus pühapäeval televisiooni ees, elades sellele üritusele kaasa tehnikavahendusel. Et džässimuusikud käesoleval aastal olid eriti elava tähelepanu objektiks, sellele viitab ka asjaolu, et festivalile oli sõitnud korrespondente Moskva, Leedu, Läti ja Soome raadiost. Samuti olid esindatud paljud ajalehed ja ajakirjad.

Tõenäoliselt oli sellise huvi peamiseks põhjuseks asjaolu, et hiljuti olid analoogilised üritused Moskvas ja Leningradis. Tallinna aga tulid peale sealsete parimate veel paljude linnade džässansambliid teistest liiduvabariikidest kui ka välismaalt. Säärane lai ja kõrgetasemeline osavõtjate ring lubas loota, et Tallinna 1966. aasta džässifestival kujuneb muljeterikkaks, võimaldab heita pilku nõukogude džässmuusika olemasolevatele jõududele ja teha isegi teatavaid võrdlusi selle ala viljelejatega raja laga.

Tõepoolest, Tallinna publik sai nende kolme päeva jooksul tuttavaks uute andekate muusikute ja ansamblitega, kellest võib-olla kõik ei olnud veel täiesti väljakujunenud võimetega, kes aga siiski mitmeti laiendasid seni kehtinud kujutlusi nõukogude džässmuusika ressurssidest.

Nii oli möödunud festivali üheks oodatumaks sündmuseks Leningradist tulnud Jossif Vainšteinil suure džässorkestri esinemine. See kollektiiv tegutseb juba kümnekond aastat ja on olnud koollis paljudele noortele muusikutele, kes hiljem on siirdunud teistesse ansamblitesse. Orkestri raudvara hulka kuuluvad altsaksofonist ja arranjeerija Gennadi Golštein ja trompetist Konstantin Nossov, kes mõlemad on valedad matult ka nõukogude silmapaistvaimad džässimuusikud. Seda kinnitas muide ka festivalist osavõtnud rootsi pianist Jan Johansson, öeldes, et Nossov on flügelhornil üks parimaid, keda tema seni on kuulnud.

Jossif Vainšteinil orkester esines kahel kontserdil ega jätnud kahtlust, et tegemist on momendil parima nõukogude suure džässorkestriga (kuigi saali võimendus eriti laupäeval kontserdil kollektiivile suure karuteene tegi). Ansambel on tämbriliselt, rütmiliselt, muusika tunnetuselt ja tehniliselt laitmatu. Võimalused kollektiivi edasiseks kasvaks peituvad eeskätt selles, et praegu mõningal määral prevaleeriva *à la* Basie repertuaari hulka ilmeks julgema eksperimente kaasaegse džässil telsteski suundades — ja eeskätt just rahvusliku materjali assimileerimises.

Jossif Vainšteinil orkestri solistid G. Golštein ja K. Nossov esinesid festivalil ka koos sama kollektiivi rütmigruppiga (pianist D. Golštsokin, kontrabassist V. Smirnov ja trummimängija S. Streltsov). Kuulsime neilt muuhulgas kaht G. Golšteini teemat — «Võlutud» ja «Bandidos», mis järjekordselt kinnitasid selle muusiku annet ka loominguilisel alal.

Täiend suure orkestrina esinenud kohalik «Rütm» Ants Meristo juhatusel oli küll vapper, ei suutnud aga professionaalsete Leningradi kolleegidega interpretatsioonil võistelda. Vajaka jäi sellest üleolevast vabadusest, millega Vainšteinil orkester mistahes raskustega rinda pistis. Meeldiv on aga märkida Meristo orkestratsioonide huvitavust ja head stiilitunnet (U. Naissoo «Saapapuhastaja» ja «Rahvatoonis», E. Vainu «Optimist»). Laulusolist Andres Ots osutus festivali taseme jaoks veel üsna ebaküpseks.

Vokaalmuusikat oli festivalil vähevõitu. Seda meeldivamaks kujunes tutvumine Leningradi vokaal-instrumentaalsambliga Heinrich Zarhi juhatusel. See ansambel on alles üsna noor, kuid suutis sellele vaatamata näidata end perspektiivika kollektiivina, muusiseerides paljudele hea maitse ja arusaamisega džässlaulu omapärast. Neljast esitatud palast olid paremad esimesed — Toots Thielemansi «Valls» (kavas eksikombel autor Bill Evans) ja Dunajevski «Anjuta». Hiljem avaldusid väsimus ja vaheast ka veel vähesed kogemused, ning ansambel ei kolanud enam nii puhtalt kui alguses.

Kõige enam oli festivalil klaveritriosid ja -kvartette. Neist osutusid meeldima Rafik Babajevi kvartett Bakuust, Vagif Mustafa-Zade trio Tbilisist ja Vjatšeslav Ganelini trio Vilnusest, kellest kaks viimast esitasid ka oma kompositsioone. Kõigi kolme juures võis märgata oma rahvuslike elementide peegeldamist (T. Kuljevi «Zuleiha-Hanum», V. Mustafa-Zade «Kesköö» ja V. Ganelini «Muistend»). Hästi esinesid ka Enn Vainu ja Raivo Tammi triod, lisamata siiski uut sellele, mida neilt varem oleme kuulnud. Koos R. Tammi trioga kuulsime Els Himmat, kes ei esinenud küll salaprotsendilise õnnestumisega, veenis aga siiski selles, et meie džässlaulu tulevik võib kunagi ka heledamaks muutuda.

Eraldi tuleb rääkida triost, kuhu kuuluvad pianist Boris Rõtškov, trummimängija Nikolai Gontšarov ja kontrabassist Sergei Martõnov. Kõik kolm kuulud festivali silmapaistvaimate muusikute hulka, üllatusmehiks aga osutus viimane, kes demonstreeris kontrabassil virtuositeeti (ja sealjuures puhast) pizzicato tehnikat ja saatis oma sooloid kas scat-maneeris lauluga või laulis koos kontrabassiga harmooniseeritud melo-

Vokaal-instrumentaalsambel Heinrich Zarhi juhatusel (Leningrad).

Kolm päeva rütmi- muusikaga

diat, nagu näiteks tema enda komponeeritud vene omapäraga «Laulus».

Täiend rütmigruppiks üllatuseks kujunes kohtumine Moskva pianisti Igor Brilliga, kes mängis koos rütmigruppiga, kuhu kuulsid Vladimir Zuvanski (trummid) ja Anatoli Sobolev (kontrabass). Hiljem aga ühines nendega ka altsaksofonist Aleksei Kozlov. Selle ansambli mängitud Miles Davise «Mis siis?» kujunes omapäraseks miniatuurseks rapsoodiaks, milles vabad kadentsid vaheldusid tempos esitlute lõkudega. See oli festivalil, vormilt huvitavamaid kompositsioone, mida nimetatud ansambel esitas hea seesmisel arvujoonega. Maitsekalt viis Igor Brill oma improvisatsioonidesse akadeemilise pianismi arsenalist võetud faktuuri, Aleksei Kozlov aga demonstreeris kõrgeid flügelhelilisi ja mängis toreid pastoraalse loogu ilma saateta.

Head džäss mängis ka Moskva kvartett koosseisus Georgi Garanjani (altsaksofon), Nikolai Gromini (kitarr), Adolf Satanovski (kontrabass) ja Aleksander Goretkini (trummid), kuigi see koosseis on tavaliselt enamaks suuteline. Oodatust vähem pakkus seekord Moskva kohviku «Molodjožnoje» kvartett (Vladimir Sermakasev — tenorsaksofon, Vadim Sakun — klaver, Andrei Jegorov — kontrabass ja Valeri Bulanov — trummid). Süüdi oli selles vist eelkõige teisena esitatud pikk blues (Milt Jacksoni «Bags' Groove»). Tänapäeval peab bluesi juba erakordset hästi mängima, et ületada harmoonias ja intonatsioonides peituvat ohtu kalduda monotoonsele stampile.

Raske on midagi juurde lisada neile kiitvatele sõnadele, mida alati on öeldud Leningradi diksiländansambli külaskäikude puhul (ansambli juht Vsevolod Koroljov). Selgi korral võis nautida nende stiilitunnet, huumorimeelt, kujundirikkaid improvisatsioone ja peent muusikaalust.

Põnevusega oodati Leningradi altsaksofonisti Roman Kunsmani esinemist, kes kuulub meie maa silmapaistvaimate džässimprovisaatorite hulka. Kuna tema rütmigrupp ei saanud kohale sõita, siis esitas ta koos Helsingi džässkvartetiga Charlie Parkeri «Jahe-da bluesi», tõusmata aga oma tavalisele tasemele. Muidugi mõjus siin vaba fantaasiat ahendavalt ka ansamblipartnerite vähene tundmine.

Mis puutub soome külaliste esimesse, siis demonstreeris Helsingi džässkvartett (Teuvo Suojärvi — klaver, Seppo Rannikko — tenorsaksofon, Heikki Annala — kontrabass ja Matti Oiling — trummid) eriti tihedalt kontserdil head hard-bopi stiilis džäss. Kõik selle ansambli liikmed on tugevad muusikud ja andekad improvisaatorid. Paljude trummimängijate taustal paistis eriti silma Matti Oilingi vaba, elastne tehnika ja leidlik trummidekäsitlus.

Tallinna publiku enamiku südamed võitis kindlasti pianist Jan Johansson

Stokholmist koos oma trioga, kuhu kuulsid veel kitarrist Rune Gustafsson ja kontrabassist Georg Riedel — kõik kolm pärit Euroopa džässimuusikute tippklassist. Säärast poeetiliselt, lihtsat ja siirast

Pianist Jan Johansson (Stokholm)

musitseeimist kuuleb džäss valdkonnas harva, ja rütmigrupp oli ka veenduda, et rootsi muusikud töötavad väga sihikindlalt oma džässmuusika rahvuslike traditsioonide loomisel.

Jan Johanssoni triolt võib midagi õppida nihaasti loomingu kui ka interpretatsiooni valdkonnas. Seetõttu oli saaraste suurepärane ansambli külasõit meie festivalile eriti teretulnud.

Flöödmängija P. Panov (Novosibirsk)

Läti kultuurikroonika

luuletaja Vilis Plūdōnise (1874—1940) memoriaaltuba ja mälestustahvel.

● L. Paegle nimeline Valmiera Draamateater tõi lavale Rudolfs Blaumanise külakomöödia «Triine patud». Arvustus tõstab esile lavastaja P. Lūcise uudet lähenemist teosele, Tallinna publikule on kõnealune komöödia tuntud Nõmme küla-

Kuna viiks liiga pikale peatuda üksik-asjaliselt kõigil, keda kuulsime kolmel festivalikontserdil, toogem vaid lõpuks veel ära nende nimed, keda žürii esimees Uno Naissoo ühel või teisel moel esile tõstis.

Festivali ertlahinnad määrati: Jan Johanssoni triole, orkestrijuhile Jossif Vainšteinile, kontrabassistile Sergei Martõnovile ja vokaalsambli juhile Heinrich Zarhile.

Vabariigi juubelimedaliid said mälestuseks eduka esinemise eest K. Nossov, M. Oiling, J. Gustafsson, J. Johansson, G. Riedel, S. Martõnov, I. Brill, A. Kozlov, N. Gromin ja G. Golštein (kui arranjeerija).

Peale nimetatute tõsteti esile veel ansamblijuhid V. Vitti (Novosibirsk), R. Babajev (Bakuu), I. Homa (Lvov) ja V. Koroljov (Leningrad); muusika autorid A. Vahuri (Tallinn), V. Ganelin (Vilnius), R. Tammi (Tallinn), O. Molokojedov (Vilnius), arranjeerija A. Meriste (Tallinn), pianist B. Rõtškov (Moskva — Tbilisi), flüerimängija T. Varts (Tallinn), altsaksofonist G. Garanjani (Moskva), kontrabassist V. Smirnov (Leningrad) ja vokalistid E. Himma (Tallinn) ja J. Novikova (Leningrad).

Jääb üle veel vaid järelduste tegemine möödunud festivalist. Lühidalt öeldes on need järgmised: huvi džässmuusika vastu on kuulajaskonnas piisavalt olemas, ka mängijate oskused on peaaegu kõigil tõusnud. Kasvanud on uus, noor põlvkond ja me võime juba täiesti rahulikult kõnelda nõukogude džässist, püüdmata läbi ajada vaid üksnes 1934. aasta mudeliga. Ees seisab aga suur töö, tuleb süvendada nõukogude džässmuusika omapära, tõsta interpreetide mängukultuuri ja meisterlikkust, sest ainult entusiasmist üksi ei piisa. Tõsiselt peame ka mõtlema, kuidas tulevikus jõuda selleni, et meie kohalikud muusikud suudaksid rohkem välja paista. Loodetavasti avab äsja loodud džässklubi noortele võimalusi harjutamiseks ja enesetäiendamiseks. Lõpuks ei piisa ju ka džässis ainult talendist, vaid vaja on ka tööd. Seda teostab kõige paremini Leningradi muusikute tubli kasv, mida juba aastaid tekitab seal tegutsev džässikool.

Valter Ojakäär

ET NURGAKIVID EI ROHTUKS

Meie fotokalendris peaks 26. mail edaspidi punasega kirja pandama, sest sel päeval sündis vabariigi esimene maafotomatooride algorganisatsioon — Vasalemma Foto- ja Filmiklubi.

Tosin fotohuvilist! Vahel on seda üsna vähe, vahel aga päris palju — kõik oleneb ju lõpuks entusiasmilangust. Eks sama arvuga ole alustanud peaaegu kõik Eesti fotoklubid. Nüüd aga on Paide klubis näiteks seitsekümmend, Tallinna omas koguni üle kaheksaja liikme. Vasalemma pole muidugi Tallinn, mitte ka Paide, kuid et esimesele tosinale peagi teine juurde tuleb, selles ei tasu kahelda — «laengut» paistab jätkuvat. Seda oli tunda kõiges: kuidas oma meeste ja tallinlaste paremaid fotosid analüüsiti, kui tõsiselt ja suure optimismiga tulevikuplane tehti.

Asi oleks nagu korras, nurgakivi tulevasele maafotoklubide ulatuslikule võrgule pandud, kui... Jah, kui nende nurgakividega poleks vahel säärast veidrat lugu, et kipuvad oodatava hoone asemel vaid rohtu ja sammalt kandma. Kuue aastaga on neid meie fotograafias küllalt paika pandud, fotokunstinädalatele koguni kaks — topelt ei kärise — aga rohtuma kipuvad neist mõnedki. Kui isetegevuslaste jaoks otsa lõpeb ja tüsedamat toetust kusagilt tulemas ei ole, jääb hüva algatus jälle rohu söödaks. Seda teed on käinud Narva Fotoklubi, sinna kanti kisuvad ka Pärnu ja Valga omad. See teeb tõesti muret. Kahju on paljude entusiastide tühjajooksnud energiast.

Alles vahetus kokkupuutes mõistad, kui suur on linna fotovõlg maa ees. Oleks viimane aeg suunata jõud fotomatooride keskuste loomisele rajoonides, rahvamajades, kolhoosides, sovhoosides. Fotograafiat kui mõjusat esteetilist (ja kas ainult esteetilist?) kasvatuse vahendit vajab külla mitte vähem kui linn. Aga kes seda teeb? Ega ometi seesama Tallinna Fotoklubi?

Paistab, et on viimane aeg paika panna see põhiline nurgakivi — keskus, esialgu vabariiklikule fotograafikomisjonile Eesti NSV Kultuuriministeriumi juures, kes juba mõtleks edasisele.

Aga kas rajooni kultuurikeskused kultuuriosakonnad, rahvamajad, klubid, koolid on teinud kõik, et fotomatooride ühendada? Vaevalt, et kuskil entusiastidest nappus oleks. Võlglane on ka kaubandusvõrk, kes maad fototarvetega halvasti varustab. Ega olegi tingimata vaja direktiive «kõrgemalt poolt», võib hakkama saada ka lihtsa südamestunnistuse ja paindliku organisatsiooniga.

Oleks aeg vabariiklikud ja klubidegi näitused käpist välja võtta, tolmust puhtaks pühkida ja maale ringlema, saata. Kelle jaoks nad siis tehtud on? Kapitoodang ei huvita ka autoreid endid.

Igatahes tahaks loota, et kõigilt vanaadelt nurgakividelt rohi ja sammal nühitaks, ning et sajad uued üldse rohtuda ei jõuaks.

Ain Kimber,
Tallinna Fotoklubi esimees

FOTOVÕISTLUS

„HUVITAVAD

ILMASTIKUNÄHTUSI“

Erakordlised loodusnähtused on tavaliselt kohaliku iseloomuga ning paljud neist jäävad üldsele tundmatuks. Selleks et äratada kõikides loodusesõprades huvi loodusnähtuste teadlikuks jälgimiseks ning nende jäädvustamiseks, kuulutavad Eesti NSV Teaduste Akadeemia loodusasutused, Looduseuurijate Selts, Ollidilulise Astronoomia ja Geodeesia Ohingute Eesti Osakond ja ajakiri «Eesti Loodus» välja ülevabariiklise fotovõistluse «Huvitavaid ilmastikunähtusi».

Esitatavates töödes võiksid kajastada leida järgmised nähtused: äike ja äikesekahjustused, keravälki; rahse ja rahkekahjustused; tuulepöörised, trombid, vesipüksiid; pilved; vihm ja paduvihm, udu, kaste, lumi, tuisk, hanged; jääminek ja kevadine suurvesi; jäälied, härmatis, jääde, jääpurikad, jääkuhjatised; vikerkaar; rõngad, sambad ja tarad päikese ümber; päikeseloojang ja hämarikunähtused; valguspeegeldused, «päikese tee» veekeerul, miraažid ja kangastused; lainetus; virmalised; helkivad õõpilyed jne. Teretulnud on ka tööd, mis näitavad erinevate elukutsete inimeste (meremehed, lendurid, autojuhid, põllumehed, metsatöölised, heakorrasustööjad, sportlased jt.) tegevust seoses erakordsete ilmastikunähtustega.

Võistlusest võivad osa võtta kutselised fotograafid kui ka amatöörid pilramatu arvu töödega. Esitatavate mustvalgete fotode suuruse alammääraks on 18x24 sm, värvilistel 13x18 sm. Fotod peavad olema kleebitud papile ja varustatud aasadega ülesriputamiseks. Iga tööle lisada koopia läikpaberil formadiis 13x18 sm. Kõik fotod tuleb varustada selgitava tekstiga, kus on näidatud autori nimi ja täpne aadress, foto allkiri ja seletus, mida, kus ja millal on pildistatud. Soovitav on lisada ka tehnilised andmed: kaamera, objektivi, diafragma, säritusaeg, filmi tüüp, kasutatud valgusfilter jne.

Võistlusele esitatud töid autoritele ei tagastata. Vajaduse korral võidakse autorit paluda esitada negatiiv, mis hiljem tagastatakse. Laekunud töödest korraldatakse näitus, paremate tööde autoreid premeeritakse mälestusmedalite ja kirjandusega. Peale selle on korraldatavatel asutustel õigus avaldada töid trüki ja raadios, avaldada autorioiguse säilitamisel. Valitud töid kasutatakse vastavastavilise populaarteadusliku kogumiku koostamisel. Tööde esitamise viimaseks tähtajaks on 1. nov. 1967. a.

Võistlusele esitatavad tööd saafa aadressil: Terveterv, W. Struve nim. Tartu Astrofüüsika Observatoorium, «Fotokonkurss».

Alustel olgu alust

RICHARD KEER,
EKP Rakvere Rajoonikomitee
sekretär

Vilmasel aastatel on meil laialdaselt arendatud ühiskondlikke aluseid nõukogude, partei-, komsomoli- ja teiste organisatsioonide töös. See on täiesti seaduspärane nähtus. Ühiskondlikus korras tehtav töö peab järk-järgult looma tingimused palgalise aparadi vähendamiseks ning lõpuks kogu riigis ühiskondlikule omavalitsusele üleminekuks.

Märgatavalt on ühiskondlikud alused arenenud ka Rakvere rajoonis. Eriti suur on siin nõukogude organite aktiiv. Nii on Rakvere Rajooni Töerahva Saadikute Nõukogu, tema täitevkomitee ja osakondade ning küla-, alevi- ja linnanõukogude juures 196 mitmesugust komisjoni, osakonda ja nõukogu, kus on ligemale 2000 liiget. Kokku kuulub Rakvere rajoonis partei-, nõukogude-, ametiühingu-, komsomoli-organite ja teiste ühiskondlike organisatsioonide, asutuste ja ettevõtete juures töötavatesse mittekooresisulistesse osakondadesse, nõukogudesse ja komisjonidesse üle 12 000 liikme.

See on suur aktiiv. Kuidas seda oskuslikult kasutada, et ei esineks paralleelismi ja dubleerimist üksikute komisjonide vahel, et iga aktivist teeks just temale kõige sobivamat tööd? Nende küsimustega pörkame igapäevases töös vahel päris valusalt kokku. Sest paha-tihti me ei suuda kõigi komisjonide, nõukogude ja mittekooresisuliste osakondade tööd juhtida. Osa neist on loodud järelemõtlematult. Osa inimesi kuulub, kas või oma ametikoha poolest, paljudesse komisjonidesse. Sageli esineb veel juhtumeid, et mõndagi tehakse aruandes näitamiseks, suurendatakse kunstlikult mittekooresisuliste osakondade, komisjonide ja nõukogude arvu. Nii tulebki välja, et ühe ja selle-sama küsimusega tegelevad paralleelselt mitu komisjoni või nõukogu, kes kasutavad ühesuguseid töövorme ja -meetodeid, kuid ükski komisjon asja sisuliselt ei lahenda ning kasu asemel saame üksnes kahju.

Nii on rajooni täitevkomitee korraldusega (Riikliku Statistika Vabariikliku inspektuuri nõudmisel) moodustatud rajooni riikliku statistika ühiskondlik inspektor, kooresisuga 14 inimest. Sinna kuuluvad inimesed, kes juba oma töökoha järgi peavad sellele inspektorile ettenähtud küsimustega tegelema. Nii et kui selline inspektor käib ühiskondlikus korras ettevõtetes või majanduse statistilise arvustuse õigust kontrollimas, teeb ta ka oma «kooresisulist» tööd.

Või selline näide. Väikest maakauplust, kus töötab 1–2 inimest, kontrollivad ühiskondlikus korras kooperatiivikaupluse komisjon, sohoosi ametiühingu kaupanduskomisjon, külanõukogu alaline kaupanduskomisjon, rajooni rahvakontrolli komitee ühiskondliku kaupanduse osakonna inspektorid ja rajooninõukogu alaline kaupanduskomisjon. Ametkondliku kontrolli korras aga Tarbijate Kooperatiivi inspektor, Tarbijate Kooperatiivide Rajooniliidu inspektor ja Riikliku Kaubandusliku Inspektsiooni esindaja. Seega 8 instantsi. Kõik nad koostavad akte ja annavad juhendeid kaupluse töö parandamiseks. (Vaene kaupmees!) Kes peavad aga nende tööd koordineerima, et kaupluses ei oleks iga päev kontrolli? Ja kas see kindlustab, et inventuuri tegemisel ei esine kaupluses puudujääki, kaupanduseeskirjade rikkumisi jne?

«Sirbi ja Vasara» veergudel tahaksin pikemat peatuda kultuuriasutuste ühiskondlikel organitel.

Paralleelselt töerahva saadikute nõukogu kultuurikomisjonidega juhtivad kultuuritööd rajooni laulupoekomisjon, kultuuriasutuste vahelise sotsialistliku võistluse organisatsioonikomisjon, igal klubil ja raamatukogul on nõukogu ja kindel kaastöökomisjonid, ametiühingorganisatsioonide juures kultuuritöö kaastöökomisjonid, linna-, alevi- ja külaade täitevkomiteede juures nõukogulike kombelitatud komisjonid. Komisjonid dubleerivad üksteist ning ühed ja samad inimesed on mitmes paralleelselt eksisteerivas komisjonis. Seetõttu on jäänud kohalike nõukogude kultuurikomisjonid olukorra kommenteerijaks ja nende töö piirub küsimuste ettevalmistamisega istungitele ja istungjärgudele. Minimaalseks on jäänud rahvasaadikute kaasabi kultuuriküsimuste praktilisel lahendamisel.

Kultuuriasutuste nõukogude põhi-määruste järgi on ette nähtud valida nõukogud algatusvõimelisemate aktivistide hulgast töötajate, s. t kultuuriasutuste kulustajate üldkoosolekutel. Tavaliselt kultuuriasutuste aruandekoosolekutel on osavõtjate arv väike ja ühe nõukogu valimisel minnakse administratiivse teed — nõukogud moodustatakse täitevkomitee korraldusega. Rakvere rajooni TSN Täitevkomitee korraldusega on moodustatud Rakvere rajooni kultuurimaja nõukogu, kodu-uurimise toimkond, keskaigla nõukogu, rajooni raamatukogu nõukogu ja paljud muud, mille otstarve ja vahel isegi nimetus on arusaamatu, nagu: «Koolide, internaatkoolide ja lastekodude sanitaarse seiskorra, õpilaste füüsilise ja hügieenilise kasvatuse ning meditsiinilise teenindamise ülevaatuse rajoonikomisjon».

Esineb juhtumeid, kus komisjoni Minge saab oma määramisest teada alles pärast täitevkomitee korralduse väljandmist. Paljud liikmed on määratud komisjoni vastava ametikoha järgi, arvestamata töötaja võimeid, huve ja aialist võimalust komisjoni tööle aktiivselt kaasa lüüa. Sellisteks paljude komisjonide alalisteks liikmeteks peavad eeskirjade järgi olema partei rajoonikomitee kultuuritöö instruktor, komsomoli rajoonikomitee sekretär, ajalehe toimetuse töötaja, kes tegeleb kultuuriküsimustega, põllumajandusvalitsuse esindaja.

Praktiliselt pole ühel töötajal võimalik mitmes komisjonis aktiivselt töötada. Sageli ei jõua ta oma «palgalise töö» kõrval igal komisjoni koosolekulgi istuda, rääkimata seal antud ülesannete täitmisest.

Samaaegselt osal kultuuritöötajatel puuduvad ühiskondlikud ülesanded, või nad on rakendatud vastastikkum komisjonidesse. Nii on rajooni raamatukogu juhataja rajooni kultuurimaja nõukogu liige ja kodu-uurimise toimkonnas. Koduloomuuseumi töötaja aga rajooni raamatukogu nõukogus, kinovõrgu direktor kultuurimaja nõukogus, lasteraamatukogu töötaja kino kaastöökomisjonis. Otstarbekohasem oleks, kui igaüks täidaks oma otsesid ülesandeid (ilma vastastikkum vahetamiseta). Asutustevahelisi tööküsimusi saab edukalt lahendada rajooni täitevkomitee kultuuriosakonnas korraldatavatel operatiivnõupidamistel. (Tegelikult kõige praktilisemad küsimused lahendatakse sel teel ka praegu. Aga ühiskondlikke aluseid on vaja!)

1965. a. oli rajooni raamatukogu nõukogul 4, kultuurimaja nõukogul 2 ja kino kaastöökomisjonil 1 töökooresisulist, mis kujunesid lihtsalt muljete vahetamiseks.

Komisjonide rohkearvulisus on viinud selleni, et paljud palgalised kultuuritöötajad jäävad lootma aktivile, ja ise töötavad nõrgalt. Kui aga pärida puuduste põhjusi, siis väidetakse, et komisjonid ei tööta ja nõukogud ei abista.

Rajooni raamatukogul ja raamatukaupluses on ühine nõukogu, kelle ülesandeks on korraldada raamatupropaganda. Tegelikult on üritustest osavõtjate arv suhteliselt üldse võrreldes raamatute ostjate ja laenajate arvuga.

Täiesti arusaamatu on aga «Raamatukaupluse materiaalsete väärtuste säilitamise komisjoni» loomise vajadus — seda polnud võimalik üldse tööle rakendada, sest iga kaupluse müüja ja ühiskondlik raamatulevitaja vastutab isiklikult temale usaldatud raamatute eest.

Filmipropaganda ja piletite müüjiga tegelevad ühiskondlikud kinoorganisatsioonid. Nende tegevust koordineerib kino administraator või mehaanik. Kino kaastöökomisjon jääb ainult ju-

Esimene katse luua lavastus nähtamatuses toimus 1925. aastal, mil Londonis esietendus Richard Hughesi kuuldemäng «Hädaohu komöödia» («A Comedy of Dangers»). Ent kuigi nimetatud teose ettekanne tähistab kuuldemängu sündi, ei täienda see veel uue kunsti liigi kohest eneseleidmist.

Keskendumine ainult ühele meelele sunnib kuulajat aktiivselt kujutlema, kaasa mõtlema ja ta muutub seega kaasloojaks. Autoril tuleb ette arvestada, et lõpliku kuju annab tema teosele kuulaja ettekujutus. Kuuldemängus ei ole võimalik kõike detailiselt välja voolida, kirjeldada, ära seletada. Ent seal, kus lõpevad sõnad, peab mõtte loogika juhtima kuulaja fantaasiat. Piltlikult öeldes, autor peab teadma täpselt, kuhu asetada kolm punkti. Tal olgu selge, milliseid üldistusi ta oma teosega taotleb, tähendab, kõige sellega, mida ta laseb öelda oma tegelastel. Autori kasutuses on seda suuremad võimalused, mida paremini ta tunneb raadio ja eriti kuuldemängu eripärasust. On ju iga žanri spetsiifiline olemus just nende võimaluste tunnetamises, mida antud žanr pakub.

Kui projekteeritakse üksnes fantaasiale, ei ole aja ega koha ühtsusel enam tähendust. Üleminekud ajas ja ruumis on tegelikult vaid assotsiativsed hüpped ja seda mitte dramaturgilisest tehnikast võttes, vaid loogilisest järeldusena nähtamatuses kulgevast elust. Ületanud kord nähtavuse piiri, tunneb autor end mõtte ning kujutluse maailmas täiesti vabana. Mida vähem ahistab autorit nähtavuse puudumine, mida julgemalt liigub ta nähtamatuses, seda selgem ja kontsentreeritum on tema poolt loodud sõnaline tegevus. Sõnadega loodud kujutluspiir ei tohi koormata sõnalise ballastiga, liigset konkreetsust taotlevat detailidega. Ent sealjuures — head, tabavad detailid, millelgi fikseeritakse kas tegevuse kohta või iseloomu, kui need tulenevad autori leidlikkusest ja mitte usaldamatuses kuulaja kujutlusvõimesse. On täiesti omal kohal. Ka jutustaja sisestoomine, kas minavormis või kolmandas isikus, mida üldiselt võib lugeda aegunud võtteks, on mõeldav, kui see on tingitud aine esitamise sisemisest vajadusest. Ühesõnaga, raadiodramaturgia olemuses peituv sisemine loogika suunab autorit otsima igal konkreetsel juhul parimat vormilist lahendust. Kõik mõeldavad raadiopä-

Uusi koorijuhte konservatooriumist

Pildil üllemisest vasakult: Malle Hilpus, Helgi Kubenska, Kira Mäede, Ilme Indas, Lehti Laur; keskmises reas — Taimi Merzin, Enn Kilaspää, Linda Taal; alumises reas — Aino Eesvald, dots. kt. Kuno Areng, Nelly Tomberg, Maimo Joonase, Lydia Reispuk. Pildilt puudub Vivian Traks.

turääkijaks ja tema osatähtsus töö juhtimisel on minimaalne.

Kultuuritöö on oma olemuselt ühiskondlik: raamatukauplusel — raamatulevitajal, ajakirjandusliidul — ajakirjanduse levitajal, kinol — kinoorganisatsioonid raamatukogul — rändraamatukogudele hoidjad ja raamatute kojukandjad, klubides — isetegevuslased — kõik nad teevad ühiskondlikku tööd. Nende tegevust suunavad kultuuriasutuste juhatajad. Vajaduse korral tuleb kultuuritöö juhtidel pidada aru ja jagada ülesandeid eespool märgitud aktivistidele nõupidamistel või individuaalselt. (Tavaliselt nii tehaksegi.) Enamik kultuuriasutuste aktivistidest täidab kohusetundlikult neile antud ühiskondseid ja ka alalisi ülesandeid vastavalt võimalustele, pidevaks kultuuritöö juhtimiseks põhitoo kõrval aga ei jätku aega. Senised sageli kunstlikult

loodud nõukogud kultuuriasutuste juhtimiseks ei õigusta ennast ja eksisteerivad rohkem aruannetes.

See käib ka teiste elualade kohta.

Ja mis veel. Ühiskondlike komisjonide, nõukogude või osakondade rohkearvulisus ei võimalda jälgida nende tööd, rääkimata juhendamist. Ja pole siis ime, kui mõne aja möödudes esinevad aruanetes komisjonide liikmetena inimesed, kes on juba surnud või raionist lahkunud. Eriti just nendes komisjonides, mis on surnult sündinud.

Ühiskondlik töö peab soodustama meie ees seisvat majanduslike ülesannete ja kasvatustöö probleemide lahendamist. Seepärast on praegu peamine — oskuslikult koordineerida mitmesuguste organisatsioonide ja nende komisjonide tööd, et ei esineks sabaiooni ja mõttetut matkimist.

Teemal — kuuldemäng

sed vormivõtted on lubatud, kui nad on rakendatud eesmärgil — panna kõlama teosesse kätetud peamine mõte.

Tänapäeval on kuuldemäng võtnud tunnustuse ka kirjandusliku žanrina. Paljud nimekad autorid kirjutavad raadiotele ja on isegi valinud kuuldemängu oma peamiseks väljendusvahendiks. Kuuldemäng on muutunud rahvusvaheliseks, kuna paremaid teoseid kasutavad kindlasti paljude maade raadiod. Autor ei tarvitse kaevata leviku, auditooriumi ega ka honorari vähesuse üle, kui tema teos suudab paeluda kuulajat ja öelda talle midagi uut.

Ka Eesti Raadio poole on viimasel ajal üsna sageli pöördunud sooviga saada meilt algupärasel kuuldemäng. Ilmselt võiks ka meie originaalid laialdaselt levida ja tuntuks saada, kui oleks neid vaid küllaldaselt pakkuda vastutaksuks Saksa DV-st, Poolast, Ungarist, Tšehhoslovakiast, Soomest ja mujalt saadetavale kuuldemängudele. Peale arvulise vähesuse on muidki le-

vikut takistavaid tegureid. Meil puuduvad trükitud kogumikud või rotoprintil paljundatud eksemplarid, seetõttu kuuldemängude stsenaariume säilitatakse masinakirjas vaid arhiivmaterjalina. Takistuseks on ka keelepiir — olenevalt võimalustest on vaid üksikud teosed tõlgitud. Ei saa vaikida sellestki, et ainult osa meie algupärasest raadiodramaturgiast kannatab võrdlust rahvusvahelise tasemega. Kuid see ei tohiks meid heidutada, sest aluse, mis tingib edasiminekut, on juba tehtud. A. Liivise kuuldemänge näitaks on esitatud peale vennasvabariiki aastal Ungari Raadio kuuldemängude festivalil esindas tema kuuldemäng «Sammud» nõukogude raadiodramaturgiat.

Kuuldemäng esineb meie raadio saatetavas juba 1928. aastast ja kuni tänaseni on ta suutnud kindlustada endale kuulaja püsiva huvi. Seni korraldatud kuuldemängude võistlused on toonud repertuaari üldpilti küllaltki palju värskest ja mitmekesisust, nii mõnigi algaja on debüteerinud üsnagi lootustundvalt. Tahaks uskuda, et eelseisev võistlus toob kokku hulgaliselt sisulisi ja leidlikke raadiopärase lahendusega teoseid.

Veronika Kruus

KUULDEMÄNGUDE VÕISTLUS

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 50. aastapäeva ja V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva tähistamiseks kuulutavad Riikliku Raadio ja Televisiooni Komitee, Eesti NSV Teatriliit, Eesti NSV Kirjanike Liit ja Eesti NSV Ajakirjanike Liit välja kuuldemängude võistlust.

Võistluse eesmärgiks on rikastada kuuldemängude repertuaari uute originaalidega, mis kuulutaksid nii meie rahva revolutsioonilist minevikku kui ka tänapäeva põhilisemaid ja erutavamaid probleeme. Hindamisel võetakse arvesse sisulistehedust ja raadiopärasust. Võistlusele võib saata ka noortele ja lastele määratud kuuldemänge.

Paremaid võistlusteid premeeritakse järgmiselt:

Oks esimene preemia 500 rub. Kaks teist preemiat 350 rub. Kolm kolmandat preemiat 250 rub. Neli ergutuspreamiat 50 rub.

Peale loetletud preemiate on ette nähtud veel Eesti NSV Teatriliitu üks rahaline eripreemia.

Zürhis on õigus vastavate teoste puudumisel jätta mõni eelnimetatud preemiast välja andmata või üldsumma pii-

rides suurendada teiste ettenähtud preemiade arvu.

Esitavate käsikirjade pikkuseks võib olla 1–2 autoriploogiat. Võistlusest võivad osa võtta kõik soovijad. Arvestatakse ainult varem kirjastamata ja trüki avaldamata teoseid.

Käsikirja tuleb esitada masinakirjas kolmes eksemplaris, kusjuures tiitel, lehel esab olema autori märgusõna ning käsikirjale lisatud autori märgusõna varustatud kinimärgi, milles on autori ees-, la- ja perekonnanime ning täpne aadress.

Käsikirjade esitamise viimane tähtaeg on 1. veebruar 1967. a.

Raadio ja Televisiooni Komiteel on õigus lavastada auhinnatud ja auhindamata kuuldemänge kehtivate honorarinormide alusel. Pärast esietendust eestria säilitab autor teose kirjastamisõiguse.

Zürhi moodustatakse hiljemalt kolme kuu lookul pärast võistluse väljakuulutamist.

Võistlustööd saata aadressil: Tallinn, Eesti Raadio, postkast 402. «Kuuldemängude võistlus».

Teatmeteoste kasutamise oskusest

Ühest Tallinna asutusest helistati Tartusse TRU Teaduslikku Raamatukokku selleks, et küsida, millal hakkas New Yorgis ilmuma ajaleht «Uus Ilm». Muidugi oleks vastuse saanud paari minutiga ka Tallinna teaduslikest raamatukogudest. Või näiteks küsitakse raamatukogust, kas saaks kuidagi kindlaks teha, missugused välisriikide näitused korraldati Moskvast paari aasta eest, või kui suur oli Läti NSV Kirjanike Liidu liikmete arv 1960. a. Kui siis raamatukogu bibliograaf palub küsijat telefoni juures oodata ja jällegi annab mõne minuti pärast vastuse, on küsija hämmastunud: «Kust Te need andmed küll nii kähku võtsite?» — «Suure Nõukogude Entsüklopeedia Aastaraamatut!» vastab bibliograaf. «Ah sa tont, need kõited on mul endal selja riivil!» kostab telefonitorusse ja toru klõpsatab hargile, sest küllap küsijal hakkas veidi piailik...

Mis siin imestada või piinlikkust tunda. Koolides õpetatakse meil väga kasulikke teadmisi, kuid õpetus sellest, kuidas kasutada teatmeteoste ja raamatukogusid, ei ole veel enamikesse koolidesse jõudnud. Ometi on sellelgi õpetusel oma meetodika ja omad kogemused.

Tartu koolides on üht-teist sellel alal siiski tehtud. Lasteraamatukogu ja seejärel ka N. V. Gogoli nim Tartu Linna Keskraamatukogu hakkasid moodunud aastal koolides raamatukogutunde läbi viima. Üritust jätkatakse ka sel õppeaastal ja tahaks loota, et taoline õppus leiab endale püsiva koha kõikides koolide tunniplaanides.

Ka tehnikumides on vastavad kursused enamasti õppeplaanides sisse võetud, vähemalt Tallinnas ja Tartus.

Kõige järjekindlamalt on raamatukogu- ja bibliograafia-alaseid teadmisi tutvustatud seni vabariigi kõrgemates koolides. Nii toimuvad Tartu Riiklikus Ülikoolis ja Eesti Põllumajanduse Akadeemias juba 1960. aastast Tallinna Polütehnilises Instituudis 1961. aastast alates regulaarsed õppused kõigile stacionaarsetele üliõpilastele 10–12 tunni ulatuses. Kõrs praktikliste harjutustega võetakse läbi raamatukogu kataloogide, teatmeteoste ja bibliograafia kasutamise, antakse meetoodilisi juhendeid kirjanduse otsimiseks ja isikliku bibliograafilise kartoteegi koostamiseks.

Teadlased, spetsialistid ja teised töötajad tutvuvad teatmeteoste ja raamatukogude kataloogidega enamasti omal käel. See tee on pahatihti üsna vaevakas ja aeganõudev. Ja eks mõnigi oluline teemaalika jää teinekord hoopis avastamata.

Raamatukogud võiksid küll senisest aktiivsemalt tutvustada lugejale raamatukogus leiduvaid teatmeteoste ja bibliograafiaid. Muidugi on eelduseks, et raamatukoguhoidjad ise neid teoseid hästi tunnevad. Et see kahjuks alati nii ei ole sellele viidatakse 1965. a. ilmunud kogumikus «Huvitavat raamatukogude töös» (lk. 23).

Peale vestluse ja seminaride võiks raamatukogudes teatmeteoste propagandaks ära kasutada veel paljusid teisi informatsioonivahendeid.

Näiteks ajakirjandust. Leiame ju ajalehtedes sõnumeid raamatukogude korraldatavatest raamatunäitustest, mõnikord ka uute raamatute komplekteerimisest aga väga harva sellest, missugune on ühe või teise raamatukogu teatmeaparaat.

Ja raadio? Võiks vahel saadetesse lülitada populaarseid vestlusi mitmesugustest entsüklopeediatest ja teatmeteostest, mis meie raamatukogudes leiduvad. Aga veelgi enam oleksid viis teatmeteoste populaarseimaks abiks viktoriinid. Raadio kui ka televisioonis ei olegi ju väga harva korraldatud teadmiste proove, kuid kas maksab võistelda ainult talilises entsüklopedias, mis, kui palju keegi on endale mitmesuguseid fakte pähe jätnud? Kas ei tasuks vahel ka jõuda proovida osavuses — kuidas ja kust neid ja teist teadmisi kiiresti leida? Võiks näiteks võistkondadele koos küsimustega raamatuteosteid kätte anda — lahendada nende põhjal. Tõsi küll. RAMETO on viimasel ajal tõepoolest ergutanud teatmeteoste kasutamist.

Televisioonis on veelgi suuremad võimalused teatmeterialide tutvustamiseks. Antagu saateid raamatukogude bibliograafiaosakondadest, kataloogidest, teatmekirjanduse fondidest. Saab ju ka näidata tähtsamaid teatmeteosteid koos nende kasutamise-
ga.

Ja lõpuks film. Mõelgem, et võiks olla õppefilme raamatukogude kasutamise kohta, nagu on valmis! Kas ei oleks mõeldav filmikroonikas näidata tehaste ja kolhooside töö kõrval mõni kaader ka raamatukogudest?

Ühing «Teadus» võiks oma lektoriteks kutsuda ka raamatukogutöötajaid ja bibliograafe. Ehk on neilgi midagi huvitavat kõnelda oma tööpölluist.

Võib-olla tasuks isegi organiseerida bibliograafia kuu või nädal, kus saaks ühtaegu mitmel rindel tutvustada ja propageerida informatsiooni kiire leidmise võimalusi.

K. Noodla, TRU Teadusliku Raamatukogu käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonna juhataja

mitmest
pöunastKeda muusad
teenivad?

Rootsi teadlane, sotsioloog ja dotsent Harald Svender tegi huvitava uurimuse. Kolme aasta kestel viis ta Malmö elanike hulgas läbi ringkõrvalduse selle kohta, kui sageli nad teatrit külastavad. Malmö on suuruselt ja elanike arvult kolmas linn Rootsis. Malmö peetakse Rootsi lõunaosa kultuurikeskuseks, seal on teatrid, muuseumid, näitusosalid, antakse välja suuri ajalehti. Svenderi ringkõrvalduse vastasid töölisel, teenistujad, üliõpilased, inženierid ja tehnikud, õpetajad, kirjandus- ja kunstitegelased, tehaste, aktsiaühingute, kindlustuskontorite direktorid jt. Täielikuma ja objektiivsema pildi saamiseks tundis dotsent huvi ka vastajate materiaalse olukorra ja vaba aja kohta.

Teadlase kogutud faktid kinnitavad juba ammu teada olevat: kapitalistlikus riigis pole tööline kunst ja kultuurivarad kättesaadav. Antud juhul aga tekitavad huvi mõningad järeldused, milleni Svender jõudis. Küsitlusest 524 inimesest (1964. aastal) vastasid 155 inimest ehk 24,6 protsenti, et nad pole kunagi käinud ega käi ka praegu teatris. 91 inimest vastas: «Ükskord tuli ette». 105 inimest käib teatris üks kord aastas, 109 — kord kvartalis. Ainult 9 inimest vastas, et nad käivad teatris kaks korda kuus (1,7 protsenti). Kõige madalam on teatrikülastamise protsent «kolmandas sotsiaalses grupis» — tööliste ja väikeste ning keskmiste teenistujate hulgas. Nad ütlevad, et «kõrge kultuuriga» tegelemine maksab raha, neil aga pole seda. Mõju avaldavad ka tööpäeva pikkus ja füüsilise töö-

ga tegelevatel inimestel väsimus. «Kõrge kultuuri» asutused asuvad linna kesksetes rajoonides ja nende külastamine on jõukatel inimestel üpris hõlbus. Näiteks asuvad Malmö linnateater, muuseumid ja raamatukogud rajoonis, kus elavad ainult varakad inimesed.

Harald Svenderi uurimus kinnitab, kui aktuaalsed on rootsi ühiskonnas jaoks kultuuri- ja probleemid. Sellest rääkis hiljajärgu parlamenditribüünilt ka deputaat-kommunist G. Adolfsson.

Ta ütles: «Praegu pööratakse ühtlasi kokku faktidega, et vajalikud head kirjandusteosed ei näe trüki- ja levitusele toimetuseportfellides, kuna neil justnagu ei olevat väljaandjaid. Samal ajal saavad need väljaandjad miljonärideks sel teel, et ujutavad raamatuturu üle pornograafilise või muud sorti kahtlase kirjandusega. Kultuuri püütakse sobitada mitte ainult kaubanduslike eesmärkidega, seda tiritakse üha enam reaktiooniliste jõudude teenistusse. Kuidas saaks teistiti olla, kui tähtsamate ajalehe-ajakirja- ja raamatukirjastuste, raadio ja televisiooni peremeesteks on monopolid?»

Adolfsson tegi kommunistidest saadikute ja riigi kogu demokraatliku avalikkuse nimel ettepaneku teha Rootsi kultuurile suuri ümberkorraldusi. Ta ütles, et kultuuri arengu ilme peab määrama ühiskond ise, mitte aga grupp ärimehi ja nende soovikuid. Tuleb rajada kultuuriministeerium, ühiskondlike organisatsioonidele tuleb anda õigus avaldada mõju televisiooni- ja raadiosaadete iseloomule, kunstilistele filmide loomiseks tuleb anda riiklikku abi, peab laiendama pidevalt töötavate truppidena linnateatrite võrku, peab laiendama laste- ja suveteatrite võrku, tuleb abistada kultuuriprobleeme käsitlevaid ajakirju, suurendada muusikakoolide arvu, parandada hellellojate ja muusikute loominguilise töö tingimusi.

Kommunistide kultuuriprogramm leidis paljude parlamendisaadikute seas heasoovlikku vastukaja, seda toetas ka Rootsi intelligents.

I. Mokretsov (TASS)

Cannes'i festivalil demonstreeriti suletud uste taga üht prantsuse filmi, mida näidati ainult asjaosalistele, maksumise kohad tavalisele publikule jäid seekord tühjaks. See vaatajaile nii «ohulik» film on teatud Diderot' romaani «Nunn» järgi ja kannab esialgse pealkirja «Nunn» asemel täpsemat «Diderot' nunn» — Suzanne Simonin. Selleks et rõhutada: idee pärineb XVIII sajandil elanud Diderot'lt, mitte XX sajandi teise poole filmirežissööri Jacques Rivette'ilt. 1. aprillil 1966. a. keelas informatsiooninõunik Yvon Bourges ära «Nunna» linastamise Prantsusmaal. See polnud aga mingi aprillinali, kuigi filmide tsensuurikomitee oli andnud loa «Nunna» linastamiseks. (Vahemärkusena olgu mainitud, et kultuuriminister Malraux muutis varsti pärast am'isseastumist filmide tsensuurikomitee koosseisu selliselt, et spetsialistid selles kaotasid enamuse, mis tähendab tõsiselt loominguvabadusele.)

«Nunna» filmimine oli alles käsil, kui Pariisi munitsipaalnõunik Frédéric-Dupont teatas politseiprefekt Paponile, et ta on saanud mitmesugustelt religioossetelt organisatsioonidelt kirju palvega takistada selle filmi linastamist. Papon ja tolleaegne kultuuriminister Peyrefitte lubasid ja ka tegid omalt poolt takistusi filmi valmimiseks. Ometi oli filmide eeltsensuuri komisjon (kuhu kuulus ka praegune «Nunna» keelu alla panija — Bourges) filmi tegemiseks loa andnud. «Nunna» produtsent ja režissöör andis stsenariumi konsulteerimiseks kõrgetele vaimulikele ametikandjatele, kes ei leidnud sellest midagi usku riiuvavat. Usklike tunnete riivamine on aga Yvon Bourges'i veto üks peamisi argumente. Diderot' «Nunna» on mulde üks vähesest selle suure valgustaja teoseid, mis ei figüreeri Vatikani poolt keelatud raamatute nimekirjas.

Romaani «Nunna» kirjutas Diderot 1760. a., kuid raamat ilmus alles 1796. a., kaksteist aastat pärast autori surma. Kui teos oleks ilmunud varem, oleks seda arvatavasti tabanud sama saatus, mis praegu romaani põhjal tehtud filmi. 1824. a. panigi reaktiooniline Villèle'i valitsus «Nunna» keelu alla.

Tsensuuri pihtide
vahel

«Nunna» on romaan kirjades, milles vanemate poolt vägisi kloostrisse pandud neiu jutustab oma hädast. Kloostris peab Suzanne Simonin tegelikult lunastama ema kunagist pattu. Ta pole oma seadusliku isa laps ja seepärast tahavad vanemad temast lahti saada, ilma et tal jääks õigust pärandusele. Suzanne'ile aga on kloostris loomuvastane, ta igatseb elada vaba inimesena loomulikkude elu. Romaanis kirjeldatakse Suzanne'i elamusi kloostris, kust ta lõpuks põgeneb. Ent ühiskonnas valitsevate seaduste tõttu jääb tal vähe lootust vabale elule. Seepärast lõpetab režissöör J. Rivette romaani erinevalt filmi peategelase vabasurmaga.

Diderot ei kujuta Suzanne'i niivõrd usu ohvrina, kui selle ühiskonna ohvrina, mis lubab ja õigustab omavoli inimese kallal. Keelates ära Jacques Rivette'i suurepärase filmi, jälgendab gollistlik valitsus feodaalse ühiskonna tavasid.

«Nunna» keelamisel aga on otsene seos de Gaulle'i poliitikaga, kuigi see Diderot' puhul tundub kummaline. «Nunna» «afäär» algas juba enne valimisi ja seepärast pole raske taibata, et vaelesegamisega «Nunna» filmimise püüti võita reaktiooniliste ringkondade poolehoidu ja seda poliitikat jätkatakse ka praegu.

Informatsiooninõunik Bourges'i veto on väga sümptomaatiline, peegeldades gollistliku valitsuse hoiakut kino suhtes ja sõnavabaduse suhtes üldse. Jacques Rivette'i «Nunna» keelamine on küll esmakordne juhtum, et valitsus keelab tsensuurikomitee poolt lubatud filmi. En' see ei pane imestama pärast seda, kui tsensuuri kitsaste värvade taha jäi Alain Resnais'i film «Sõda on lõppenud» põhjendusega, et film võiks solvata frankistlikku režiimi. Näiteks pääses Joris Yvensi suurepärase dokumentaalfilm Vietnamist «Taevas, maa» avalikkuse ette kõrgetel kommentaaridega. Pikk on nende filmide nimekirja, mida on karbitud asjatundmatute tsensurite suva järgi või mõningate ringkondade huvide kaitseks. Veelgi

suuremat hulka filme tabab surmaga juba ees — nad ei saa luba eeltsensuuri, samal ajal kui tsensuur jagab luba pornograafilistele ja teistele sisututele filmidele. Prantsuse filmikunst tammub praegu tõsisel nõiarings — kinode külastatavus langeb filmi teemade üheksuse ja kitsuse tõttu. Uute ja tõiste teemade käsitlemine aga on ohtlik — ikka võib keegi tunda võnast puudutatuna. Ning jälle võib korduda «Nunna» saatus — filmi produtsentideks kulutatakse miljonid, film aga ei pääse ekraanile. Kust siis võtta teemasid, kui isegi klassika «ohulik» osutub.

Aprillikuus võis informatsiooninõunik Bourges'i nimele saabuvat korrespondentsi mõõta kilodega, sest protestikirju «Nunna» keelamise pärast saatis lugematud organisatsioonid, asutused, üksikisikud. Kinodes müüdi isegi vastava tekstiga postkaarte. «Nunna» kaitseks tekkis mitmeid komiteesid. Üks neist kannab sümboolset nime «1789», mille protestikirjale kirjutasiid alla nimekad inimesed kõigilt elualadelt. Peaaegu üksmeelselt eitasiid valitsuse käitumist ka Prantsuse ajalehed, isegi gollistlik «Notre République» leidis, et seekord on talitatud väärt.

Spetsialistide ja progressiivse avalikkuse nõrdimust ei põhjastanud lihtsalt hea filmi mõtetu keelamine. Selles aktis näeb loov intelligents järjekordset kallaletungi mõtte- ja sõnavabadusele. Nii «Nunna» keelamine kui ka teised sellenaisalised keelud ja käpimised suruvad loovaid inimesi iseenast tsenseerima.

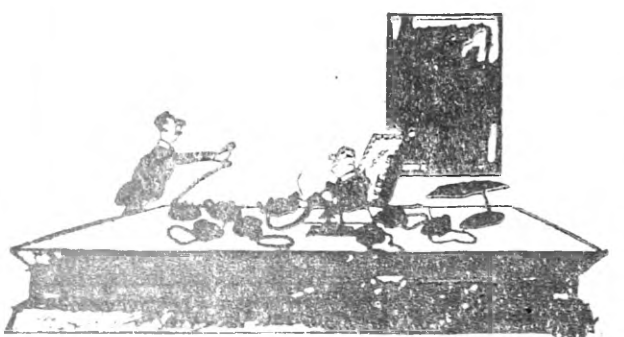
Avalikkuse survele oli kultuuriminister Malraux sunnitud festivali filmide komitees andma loa «Nunna» demonstreerimiseks Cannes'is, kuid ei Prantsusmaal ega ka mujal pole võimalik näha seda filmikunsti meistriteost.

Aino Gross

KOLHOOSINALJU

Noor ja verivärske brigadir andis korralduse: «Oks tünder hapukapsaid jätke sünniks, ülejäänud saatke lastesõime kookile.»

«Sõõr, te palute ennast ise telefonile.»

Kahjuks ei või ma väita, et mu kolleegid ja ülemused oleksid pidanud mind väljapaistvaks isiksuseks, avara mõistusega inimeseks. Otsustasin tõestada, et ma siiski seda olen ning tulin järgmisele mõttele: mis oleks, kui leikaksin mõne uue filosoofiasüsteemi või mõne uue idee ja vihkaksin sellele büroos. Küllap hakkaksid kõik minust lugu pidama. Paraku ei tulnud mulle aga midagi muud pähe kui: «Oh seda elu-elukest!» või «Kes püüab kõigest väest, saab üle igast määst».

Kuid eks ole maailmas elanud suuri mõtlejaid, poete ja filosoofe, kelle saavutusi võib kasutada, taipasin ma lõpuks. Ma läksin õpetaja juurde ja küsisin, mida tema neist asjust teab. Õpetaja ütles:

«Hm, noh, oli näiteks Goethe.» Mul polnud midagi selle vastu. «Heo küll, olgu Goethe. Mida ta õige ütles?»

«Goethe ütles: «Rohkem selgust ja valgust.» Ja ta on tänapäevani au sees.»

«Hüva... Kui te vastutate tema eest...» Järgmisel päeval oli juhataja juures tootmisnõupidamine. Nõupidamise lõpul küsis juhataja, kas kellelgi on midagi öelda? Ma tõusin püsti ja ütlesin rahulikult: «Rohkem selgust ja valgust.»

Juhataja läks nõost, punaseks ja sõnas: «Nii et te arvate ma väljendusin ebaselgelt?»

Ma ruttasin õpetaja juurde ning stüdistasin teda. Õpetaja võttis asja väga südamesse ja soovitas mulle Galilei väidet: «Ta keeleb siiski!»

Sõidu-
kaaslased

Lennuajamas.
«Palun üks angerjas.»
«Kas terve?»
«Oh-ei! Lubage siis parem paar kolm kilu, — ma tõesti ei teadnud, et müüakse ka haiged angerjad.»

Huumorit ja satiiri

Seekord ühendas juhataja mind solvamise eest kohtusse kaevata, töölt vallandamiseks rääkimata. Suurvaimude autoriteet langes mu silmits järsult. Õpetaja keelitas mind siiski veel kord proovima; otsustasime katsetada Sokratesega. Ta on ikkagi vana-aja suurimaid

Mõttehiiglased

SLAWOMIR MROZEK

tarku ja tema ütleminegi on ettevaatlik: «Ma tean, et ma midagi ei tea.»

Ent järgmisel päeval läksin tööl ähmu täis ja selle asemel et pöörata välja terve tsitaat: «Ma tean, et ma midagi ei tea», laususin ainult: «Ma tean siiski midagi...», nii igaks juhaks, et endale taganemisteed jätta.

Kõik olid vait. Mu enesusealdus kasvab ja ma kordasin: «Aga ma tean siiski midagi. ha-haa...»

Jälle vaikus. «Vahva,» mõtlesin endamisi, «näib, et Sokratese peale läksid õnged!»

Ei möödunud poolt tundi, kui mind juhataja juurde kutsuti. «Lõpp,» mõtlesin ma. «Juhataja contra Sokrates — pole midagi teha.»

Juhataja tõusis püsti, et mind teretada:

«Istuge, palun, seltsimees, kallid kolleeg, istuge, istuge. Soovite pahe-herossi? Või teed?»

Ma jäigastusin, läbi pea lendas mõte: «Nüüd on kõik ükspuha.» Panin silmad kinni ja pahvatasin:

«Aga ma tean siiski midagi...» «Võib-olla ehk...» ta kummardus mu kõrva juurde. «...konjakit? Meil on väike esindusfond...»

«Ma tean siiski midagi...» pommisin nisalt. Juhataja tõmbus kõssi, ajas enese aga kohe jälle sirgu ja sosistas:

«Puhkus?»

«Ma tean siiski midagi...»

Juhataja oigas.

«Puhkus, ma võike avanss.»

«Ma tean siiski midagi...»

Juhataja tuikus ja ütles kõhinal:

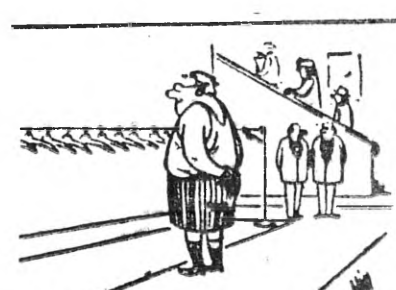
«Avanss, puhkus... preemia.»

«Olgu,» nõustusin. «Ma tean, et ma midagi ei tea. Aga puhkus olgu palgaline.»

«Loomulikult, kallid kolleeg! Mul on tohutult hea meel, teadsin, et teiega saab asja ajada!» Ja saatis mind ukseni.

Lõpuks hakati mind tunnustama. Sokrates! Temal oli alles peal

Poola keelest A. Kurtna

«See on meie parim müüja.» (Belgia)

VÄLJAVÕTTED
KIRJUTAMATA
JÄÄNUST

■ Tähe ei vaja, et neid taevani tõstetaks.

■ Vottes oma liigimeselt hinge välja, ära kujuta seda idealismivastase võitluseks.

■ Kirjutada tuleb sõdamere verega. Loomulikult oma, mitte võõraga.

■ Hea jutt peab olema lühike, halb veel lühem.

■ Trumm võib koogu orkestri summutada, kuid mitte teda asendada.

■ Raamatu eessõna oli midagi esiku taolist, kuhu tuli nagu kalossid ümearneste mõtted maha jätta.

■ Kes töötab sõdametunnistuse, kes muu tellimuse järgi.

■ Visa tahtmine kirjutada. Visa graafia.

■ Muugavakstallatud, häirimatud mõtet, nagu toatuhvid.

■ Tema juustest jäi järele ainult kamm.

■ Abielu on kahe närvisüsteemi rahulik koosseisustamine.

■ Puškinil oli njaanja. See on hea. Halb on, kui kirjanikul on seitse njaanja.

■ Ta oli harjunud valmisarvamustega nagu kulinaarsete pooltoodetega — need hõlbustasid tal vaimse toidu valmistamist.

■ Ka pisarates peegeldub päike.

■ Ujutakse mitmes stiilis, uputakse õhes.

■ Kui tahad olla klassikuteest eespool, kirjuta nende teoste eessõnu.

■ Ta ei võtnud midagi enda vastutusse. Kõneldes, et maakera õõrleb, ta lisas: «Kopernikuse arvates.»

■ Mitte kõik papagooid ei kõnele. Mõned kirjutavad.

■ Süled kirjanikul olid. Tal ei olnud tlibu.

■ Heatahtlik epigramm on sedasama mis lahke õuekoer.

EMIL KROTKI

